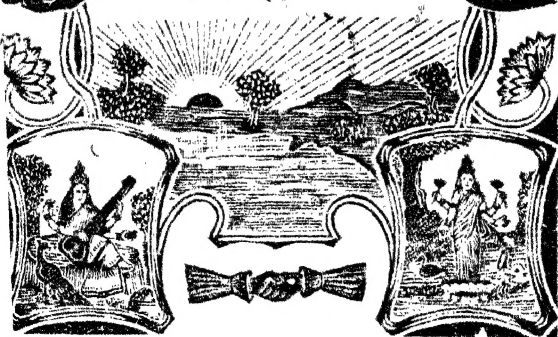

भुजसुरत गायनमाला.

भाग १ थी १२

कीमत रु. ०-८-०

॥ श्रीगणेशाय नमः श्री. प्रेमसागर प्रिन्टिंग, २, गीर्वाण-बजार, दिल्ली.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૮૫૭ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ખૂબસૂરત ગાયન

વિષય ૪ - : ૨૪૨.

11 1926 7-4-1926

ધી ન્યુ ફોનોગ્રામ

ખુબસુરત

ગાયનમાળા.

ભાગ ૧ થી ૧૨ સુધી.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

બુકસેલર મંગલદાસ જોષીતારામ શાહ

રીચીરોડ—અમદાવાદ.

પ્રાથમી ૧ થી.

પ્રત ૪૦૦૦

સંવત ૧૯૮૨

સને ૧૯૨૧

ક્રી. ૦—૮—૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
૧૯૨૮
પુસ્તકો કોપીરાઈટ સંગ્રહ ૨૮-૧૭

બુકસેલર મંગલદાસ જોઈતારામના

પુસ્તકાલયમાં વેચાતાં પુસ્તકોનું

સુચીપત્ર.

વસંત અને ગુલાબ અતી ચમત્કારી વાર્તા ૦-૮-૦

ચતુર સુંદર ભાગ (૧-૨૪) કી. ૦-૧૨-૦

સુર્યકુમારી નોવેલ કી. ૦-૧૨-૦

દેવતાઈ પલંગ કી. ૦-૮-૦

મંત સમાજ ભજનાવળી કી. ૦-૧૨-૦

હોથલ પદમણી કી. ૦-૮-૦

તમામ જાનનાં પુસ્તકો છપાવી પ્રસીધ કરનાર

બુકસેલર મંગલદાસ જોઈતારામ.

રીચીશડ—અમદાવાદ.

અમદાવાદ પાતકોરના નાકા,

મનહર પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં.

મેનીલાલ ગણપતગમે છાપી.

ધી ન્યુ ફોનોગ્રાફ.

❧ પુખ્તસુરત ગાયનભાષા ❧

ભાગ ૧ લો.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી—રાગ—ભજન

રામ ભજ તું પ્રાણીયા, તારા ભવની ભાવટ ભાગશે (૨)

“બોલો રામ સીતારામ” પંખીડા તું જો વિચારી

કર્મ તારાં લે સંભારી, વાસના નઠારી તુને શેરે નહે નાંખશે—રામ

મુઠ તેં મતિ વિસારી, મતિ તેવી ગતિ તારી,

ઉડજો સંભાળી તારી કંચનની કાયા થશે—રામ.

નરસિંહ મહેતો—

વાલા વેગે આવોરે દયા દીલે લાવો રે, લીડું મારી ભાજવાહોજી

નહીં આવો તો જાનાં ઉઘાડું બધાં છીદ્ર.....વાલા

આહરડામાં ઉછર્યાં ગોવાળીઆમાં વાસ

કાંધે કાળી કામળી માગી પીતા જાશ,

માતા કેદે મુકીયાં, પુરે મારી આશ હું રાખું તમથીદાવોરે. ભીડું.
 બે માના બે બાપના નકટા નિર્લજ બાળ
 મહી માખણના ચોરટા કંસ તણા હે કાળ.
 સોડ તને રાધા તણી દુરિજન આપે આળ ધીન વેગે.
 ધાઓરે.....ભીડું.

ટ્રાપદી—

સામળીયાળ કરને મારી સહાયરે
 વાહલા ગરૂડે ચડીને વહેલા આવજોરે
 શ્યામ સહુણા સુભદ્રાના વીર
 આ દીન બાળાની લાજ હયાળુ રાખોજોરે
 છોગાળા છે વાત છેલી નથી કોઈ માફ બેટી
 વાહલાતુંજ ગુણની ઘેહેલી—દાસી દુઃખમાં ડુબેલી
 દુઃખીની દાહરે ફરીયાદ અંતર લાવજોરે.....વાહલા

ત્રાપદી { કૌતવ કર્મ ચંડાળ દુષ્ટાશન નારદય અરે
 જોતાં પાંચ ભર્તાર પાપી પટકુળ તાણુતો

વારે આવોને હયાલીલ લાવોને
 નાથ છું અનાથ તારી ભરોસો છે ભુદર ભારી
 જેવી તેવી છું તમારી વાલા દેશો ના વીસારી
 હેતે હળધરજીના વીર આવી ઉગારજોરે.....વાહલા

વીરાટ પર્વ:-ભજન:-

કાયા માયા કોઈકી નાહીં ભાઈ, સખ કહેતે હય અપની-અપની
સત્યુગમેં ભયે હરીશ્ચંદ્ર રાજ સત્યકી સત્ય કહી,
એક સત્યકે કારણે ઉન્હેં, કાયા બુચ દઇ-સખ કહેતે
ત્રેગમેં રાવણુ ભયો રાજ, કંચન કોટ સહી
એક લક્ષ પુત્ર સવા લક્ષ સતિ, વાકો લકડી નાહીં મીલી સખ
પ્રાણુ વાયુ જળ ઉડ ગયા તનસે, માયાભી મીટ ગઇ,
ઈસ દ્વનીઆમેં વોડીનુર ભૂત્રા, જીસને કાયા અપની કહી-સખ

વીણાવેલી —: મીથયાલીમાન :—

અરે શું માનવનો અભિમાન, પલકમાં ટળી જશેરે,
ખરે જેમ પીપળ ઉપર પાન-પલકમાં ખરી જશેરે.
પલકમાં ખરી જશેરે-માટીમાં મળી જશેરે—અરે.
ઘડી જીવતરમાં ઘડી એક સુખની ના.....રે નથી;
મૂઠ મમતમાં તોયે મરતા આ આ.....રે મથી;
પામર નર નાદાન.....અરે શું,

કાયા કલેવર કારમું છે ગંદકીનો ઘાડવો.
સમજી જને સમજી જઈ અભિમાનને વણસાડવો,
અભિમાન ક્ષિપરને નહિ દુધ પાઇને પેંચાડવો,
રાવણુ સરિખા રાજવી એ લીધો નથી કંઈ લાડવો.

સરદારબા—

બંસીવાલા આજે રે મારે દેશ
 ચારી સાંમરી સુરત પ્યારો બેસ—બંસી
 આવન આવન કહે ગયોજી, દે ગયો કોલ અનેક,
 ગિણતાં ગિણતાં ઘીસ ગઈ મોરી, આંગળીયારા રેખ
 આંવરીઆ, રસીલા, સલુણા, પીયાપે જીયામે કઈં એ નીસાર
 હમતો જોગી પ્રેમ કેરે પ્રેમ હમારો દેશ
 હુધ નહીં પાઈ પીયુઝી, તખ લીનો આ બેસ-ધારી
 સુકન્યાસાવિત્રી—

લાગી લગન મને તારી, ઓ લલના ! લાગી !—(૨)
 સૂરપતી ! મતી શું વિસારી ! ઓ લલના !—લાગી
 મુંઢરી સચિથી, અધીક સુખ આપું
 પટરાણી કરી સ્થપું, ઉથાપું ન વચન મનોહારી—ઓ—
 કંસ વધ—

કાનુડા તારી કામણ કરનારી વૃજમાં વાંસલડી વાગી,
 પીડી ને વળી મોહક, મન વશ કરનારી—વૃજમાં.
 નન વશ કરનારી, સ્વર સુણતાં લાગે સુખકારી;
 હું ઘેલી, (૨) તમ વિષ્ણુ થઈ છું ગીરધારી—વૃજમાં
 અરૂણોદય—આખાદીનો ઉપાય;—

ચાહો જો ભારતનાં સંતાન, જગતમાં ભારત આખાદી,
 ત મેં અંજે ધરે ખાદી.

દેશ બ્રહ્મની તમે નિરાશા, હવે બનેા આશાવાદી;
 વિદેશી તમે મોહ તજ્યા નહીં, દેશની બરબાદી;
 કલંક કાળાં દુર કરો એ; પાવનકર પહેરો ખાદી;
 “આ દેશ ભારત વર્ષ છે, જ્યાં પ્રથમ અશ્વમેધ થયો.”
 અસ્તાચળે તમ ભાષ્યનો ભાનું અરે આજે ગયો,
 “પ્રાચીન કળા મંદીર તમારું તેજ હીણુ દેખાય છે”
 કારણ તમારી સંપત્તિ પરદેશમાં વહી જાય છે,
 લોકમન્ય વીર વ્રતની, કંઈ ધરો ઉરમાં યાદી,
 તમે અંગે ધરો ખાદી.

સંસાર નૌકા—

શ્યામ ઝુલે હીંડોળા કુંજન બનમેં ! કુંજનબનમેં મધુબનમે
 લતાએં યુગ્ધોકો. ઝુલેમેં કયા ઝુલાતી હંએ ?
 પવનકે ઝોંકામેં કયેસી સુગંધ આતી હંએ ?
 ચમનમેં ઝુકાતે શાખેં સમા દીખાતી હંએ ?
 મહનકો ગોઠમેં લેકર, એહ સબ રમાતી હંએ ?
 બસ આઠ સાંવરી સુરત એહ નયનમે ?— શ્યામ.

બોડાણો—

કબીર ભજન

તારી ધીરો ગાદી હાંકોરે, મેરામણ ગાડીવાળા,
 તારી મજરે ગાડી હાંકોરે મેરામણ ગાડી વાળા.

ઘોડા છુટયાં થાનશે, પીછે પડી પોકાર,
 હશ હરવાળ ખંધ હુવા, તોળી નીકળ ગયા અસ્વાર-તારી
 ગંગા કિનારે ઘર કરો, અને નહાવો નિર્મળ નિર;
 આખ્યા વિના શું પામીએ, તે કહી દાસ કળીર-તારી.

શ્રીભોજભગત કૃત—:ચાખખો—:

મુરખે નાર કુભારજ આણી. એતું ઘર કયું ધુળધાણી-(ટેક)
 પાંચ મણની લાપસી ભરડી. મણની ભુંજ ધાણી;
 ઘીના ઘાડવા ઢોળી નાખ્યા, દુધમાં નાખ્યા પાણી—મુરખો.
 વાર પરખે વઢવાઢ કરેને, કલેશ કરે જાણી જાણી,
 છોકરાંને માથે જીજીકાં કરેને ચુંટીયાં લે તાણીતાણી—મુરખો.
 ખરે ખપોરે રસોઈ નીપજવે ને રાતે જાતી પાણી;
 છોકરાંને મારી મારી સુવાડે, ચોલાવા રાત જાણી—મુરખો.
 ટાકું શીજું કંથ આગળ ઝાંસે. મરે જ્યારે ભુત તાણી.
 સાંજ પડે ઘેર ભટકીને આવે, ઉપર જાતાં નીકાણી—મુરખો.
 પટીયા પાડી આંખ આંજી આથડે સાસરે પીયર ન સમાણી
 “ભોજો ભગત” કહે ચુર પ્રતાપે, ઉતરેલ નાર શીદ આણીમુરખો.

ઉદયભાણુ.

ટાળ્યાં નહીં રે ટળે લખ્યા જે લલાટે લેખ—ટાળ્યાં.
 વાળ્યાં ખીજ તે ફળે કરમે લખ્યું તે મળે—ટાળ્યાં.

દશરથ ખાંધેલ તલાવડી, પાણી શ્વાણુ બરે,
 ધર્મ કરતાં ધાડ થઈ, આંધળાં જુરે તો મરે—ટાળ્યાં.
 રઘુનીર ચાલ્યા વનમાં, સીતા રૂઢન કરે,
 દુષ્ટ હજે સીતા લઈ ગયો, લંકા પળમાં બળે—ટાળ્યાં.
 હરિશ્ચંદ્ર જેવો રાજવી, નીચ ઘર મળુરી કરે,
 રાણી વેચી પરધરે, વેળા ચાહે સો કરે.—ટાળ્યાં.

બુદ્ધદેવ--

કુલની પાખડી લ્યો પ્રાણુ, ગણી અંતરની ઝોળખાણુ—કુલની
 શ્યામ સલુણુ અમ ઘર આવ્યા, શા કરીએ સન્માન,
 નાથ નાગિના પરિમલ જીના મનમન્યા મહેમાન—કુલની
 ઝાઝું શું કહીએ એ સમજુને, સખી નયનના ભાણુ,
 વિમળ કનજ આ સરોવર જળનું. લોગી બ્રમણુ સુખણુ કુલની.

ઉદયભાણુ....

બોલો મારા પ્રેમીપોપટજી, બોલ બોલો બોલો બોલો મેનાબોલાવે
 ઓલો રંગ રશીયાજી ઓલો જરી ઓલો ઓલો ઓલો ખ્યારી ઓલાવે,
 મેના તારાં વચનની વીણા લાગી, લાગી લાગી લલ્લીત લેહ લાગી,
 પહેલાં પોપટજી ખ્યારા રામજી સંભારો—

ચતુર સુખણુ સીતા રામ ઉચરાવો.....બોલો.

પાપટલ પાંખે સોનાનું સમાવું, લાડીલી હું લાલચુ નથી
કે લલચાવું.

મોને રૂપે શું લીડ લિતરની બાગી.....લાગીં
રહા સુઝાને રંગે રમાડું, પાંખે ઘાલીને ફળ મીઠાં ખવાડું,
બાવના બુખ્યા તમે શું બાવી લાવના બુલાવે ?—બોલો
મીરાંબાઈ--

રાગ-ભજન.

કાનુડો શું બાણે મારી પ્રીત, બાઈ અમે બાળ કુંવારારે-કા.
જળરે જુમાનાનાં અમે ભરવા ગયાં તરે, કાનુડે આવીને
છાંટયા નીર, ઊડયાં છરર-રરરરે-કા.
શેરીએ ને શેરીએ અમે રમતા. ને ભમતારે કાનુડે આવીને
ફાટયાં ચીર, ફાટયાં અરરરરરરરે-કા.
વૃંદા તે વનમાં બહાલે, રાશ રમાડયાંરે, કાનુડે તાણીને
માયોં તીર, વાગ્યાં અરરરરરરરે-કા.

મીરાંબાઈ--

ભજન

બલીકારી રસીયા ગીરધારી. સુંદર શ્યામ હો તણ તમને
મથુરાના વાસી આવા ન બનીયેલ.
વાંસલડી વાગી એવા બહુકારા વાગે વૃજ વાટ લાગે મનેખારી
સુંદરશ્યામ હો તણ અનને, મથુરાના વાસી આવા ન બનીયેલ
જુમનાનો કાંઠો બહાલા ખાવાને દોડેછે, અકળાવી દેછે મુનેભારી

વંદ્રાવન કેરીશોભા તમનીજી અમનેતો, બહાલાનવ લાગે હવેસારી
 ગોવરધનતોળ્યોબહાલા, ટચત્રીઆંગળીયેનેઅમપરટોળ્યોગીરધારી
 મીરાંબાઇકહે પ્રભુગીરધરના ગુણ બહાલા શુદ્ધપ્રભુ લેજો માહારી
 તુંદરશ્યામ હો તજી અમને મથુરાના વાસી આવી ન બનીથેજી

કંસવધ—

ગરબો.

જમુનને તીર જાદુવાલે, સખી બંસરી બજાવો,
 ચોરી મને બહાવરી બનાવો.

જુલાવી મારું જ્ઞાન જ્ઞાન કહાન ગયો હાં હાં,
 મને મારત્રીએ મોહ ઉપજાવી. જમુના૦

સાખી સુંદર છપી જોમ છેલની, ઉપજી અંતર પ્રીત,
 નટવર ગીરધર શ્યામમા, ચોટયું મારું ચિત.

નયન નેહે નચાવ્યાં વાલીઠે સખી મુખ મલકાવી
 છુપી છુપી છપીલે કરી જ્ઞાન, મને લીધીરે લોભાવી.
 ન જાવે જ્ઞાનપાન નિંદ ન આવેહવે, લગની લાલાએ
 પ્રેમની લગાવી.

સાખી વીરવ થકી વીંધાયલું, અંતર અતી અકળાય;

અળગો રહે અજ બેલડો શું સખી ઉપાય કરું. જમુના—

સલી તારત્ત— : ભજન :

જેસલ કરીલે વીંધાર માથે જમ કેરો માર,
 સ્વપ્ન જેવો રે સંસાર તોળાઈ કરે છે પોઠાર,

આવેને જેસલરાય આપણે મળીયે,
 ખરા સંત હોયે ત્યાં જઈ ભળીયેજી.
 આ ભવ આરીયો અવતાર માગે સદગુરુ ધાર,
 જાવું ધણીને દરબાર ખેડકી ઉતારે ભવ પાર—આવેને
 મોતી એરણમાં એરાય માથે ઘણ કેરા ધાય,
 કુટે ફોકટીમાં કહેવાય, સાચાની ખરે ખર્ખરું થાય—આવેને
 નવલખ કોથળીયો ખંધાય ત્યારે ગાંધીડો કહેવાય,
 હિરા માણેક હાટે વેચાય. તેનાં મુલ મોઘેગં થાય,—આવેને
 નિત્ય નિત્ય ઉઠી ન્હાવા જાય કોયલા ઉજળા ન થાય,
 ખેટા ગુણીકાનો તેતો ખાપ કેને કહેવા જાય—આવેને
 દેખા દેખી કરવા જાય, એ નર અધુરાયા કહેવાય,
 હાથમાં દીવો લઈને છતી આંખે કુવે પડવા જાય—આવેને
 એવી ચાર જુગની વાણી મતિ નોરલ દેવી ગાય. આવેને

નરસિંહ મહેતો:

હવે મને હરી નામથી નેહ લાગ્યો

ભાગી ભીડ ભવનો ભય ભાગ્યોરે—હવે મને.

માયા મદિર મારા મનથી ખેં મુકીયાંને ધન્દ્રીની ઓળખાણ મુકી
 હેમ હીરાથી હાર મઢેલાં તે ઉપર ચાલ્યો મુખે થુકીરે
હવે મને

કોના કુત તાત કોના માત ને જ્ઞાત સરવે સ્વાસ્થનાં સગપણરાખે
 પ્રાણ ગયા પછી પાસે ન આવે કંઠે કાઠો મુખે ભાખેરે—હવે.

ભાગ પહેલો સમાપ્ત

ભાગ બીજો.

સુકન્યા સાવિત્રી.

યમ—શા માટે શ્રમ કરે, સતી ! તુજ પતિ લકિત સાચી (૨)
હવે પુત્રી ! વળ તું પાછી (૨)

સાવિત્રી—સજ્જન કેરા સાથમાં મેં ડગ ભરીયાં સાત,
મિત્ર ભાવે સુણજો હવે, દીન વનિતાની વાત.
ધર્મ જે વેદપુરાણે ભણીએ. મુખ્ય ધર્મ અહરથાશ્રમ ગણીએ,
કૃપાનાથ ! મમ પ્રાણનાથ શું, રહી વૃત્તિ રાચી (૨)
વળું મહારાજ ! કયમ પાછી (૨)

યમ—સુણી વિવેક ભરી મૃદુ વાણી, થયો પ્રસન્ન અતિમન શાણી !
સત્યવાનના જીવિત વિના કંઈ, ઈચ્છિત પર ચાચી (૨)—હવે.
સાવિત્રી—“મહારાજ ! મારાં અંધ સાસુશ્વર આંખે દેખતા થાય
યમ—તથાસ્તુ” ભાગ્યવતી ! તું અતિ દૂર આવી;

થાય ઠેઠી મિથ્યા નવ ભાવી—શા માટે.

સાવિત્રી—પતિ સમીપ શ્રમ નહીં જરી, જ્યાં જાએ મમનાથ;
તપ વ્રત આપ કૃપાવડે ત્યાં આણું તમ સાથ.
જંગલ સજ્જન તણી નથી સોંધી, મૈત્રી સંત પુરુષની મોંઘી
કૃપાનાથ ! મમ પ્રાણનાથ શું, રહી વૃત્તિ રાંધી (૨) વળું મહારાજ
યમ—અર્થે યુક્ત સંભાષણ તારું, બુદ્ધિમાં વૃદ્ધિ કરનારી.
સત્યવાનના જીવિત વિના કંઈ, ઈચ્છિત પર ચાચી—હવે

સાવિત્રી-મહારાજ ! મારા બુદ્ધિશાળી સસરાજીને પાછું.

રાજ્ય પ્રાપ્ત થાય.

યમ—“ તથાસ્તુ ” ઉત્તમ વર મે આપ્યાં ભાવે;

હજી પ્રેમદા પૂઠળ આવે-શા માટે.

સાવિત્રી-સુપાત્ર જન કરતાં કદી સુપાત્રનું સન્માન;

સાધુ તો દુશ્મનતણું પણ સાધે કહ્યાણ.

સતપુરુષોની સમાન દષ્ટિ, કયા તણી વર્ષાવે વૃદ્ધિ;

કૃપાનાથ ! મમ પ્રાણનાથશું, રહી વૃત્તિ રાચી (૨)-વણ.

યમ—શીતળ વચન સુધાસમ તારાં, તૃષા તૃષાતુરની હરનારાં

સત્યવાનના છવિત વિના કંઈ, ઇચ્છિત વર યાચી-હવે

સાવિત્રી—“ મહારાજ ! મારા પિતાના કુળની વૃદ્ધિ કરનાર,

મારે સો ભાઈ થાય.”

યમ—“ તથાસ્તુ ” સાસરીયાંનું માન વધાયું;

પિયર તણું પણ કાજ સુધાયું-શા માટે.

સાવિત્રી-પર દુઃખે દુઃખીયા બને, દુઃખદ હૃદય વિશ્વામ;

ભરંસો ભારે સંતાનો, કરવાનું શુભ કામ.

સ્વજન માંડી વિશ્વાસ ન ભાવે. સજ્જન ઘર પૂછતું સૌ આરે

કૃપાનાથ ! મમ પ્રાણનાથશું, રહી વૃત્તિ રાચી (૨)-વણ.

યમ-મધુરાં નવિન વચન સંભળાવ્યાં, અતિશય તે મારે મન ભાવ્યાં

સત્યવાનના છવિત વિન કંઈ, ઇચ્છિત વર યાચી (૨)-હવે

સાવિત્રી—“મહારાજ ! મને મારા સ્વામીથી ઐરસ સો પુત્ર થાય

યમ—“તથાસ્તુ ” ઘટે ન થાયું અતિવર લેણી;

તજ પ્રક હવે જ અહિં થોભી-શા માટે.

સાવિત્રી—સ્વધર્મ વહાલો સાધુને, જે નવ ચુકે લગાર

સાંપ્રત જૂન લવિષ્યની ગતિ તણા આધાર.

સજ્જન ફરેન આશા આપી, ઐહ્યું અઐહ્યું ન કરે કદાપી.

કૃપાનાથ મમ પ્રાણનાથ શું રહી વૃત્તિ રાચી (૨) વધું

યમ—અમુલ્ય તારાં વચન વિચારી, વાષે તુજમાં લક્ષિત મારી;

લગવતી ! છેલ્લું ઉત્તમ અનુપમ ધર્મછત વર યાચી (૨)હવે,

સાવિત્રી—પુત્ર તણું મુજને દીધું. પ્રભુ આપે વરદાન;

જીવતદાન દઈ જીવવાને, સત્ય કરો લગવાન.

સતી અનસુયા—

અરો પ્રદ્ધનાદ ગાળે. શો પ્રદ્ધનાદ ગાળે

ફડો રાસ રમ્યો આળે પ્રમાંડમાં (૨)

અનેક રૂપે રાચીએ અનંત કોટી અંડમાં—શો

સાખી-બીજે રૂપે રહી વૃક્ષમાં પીથે જૂમી રસ સાર

• ભુતળ દળે હિંડા જળે પણ વસીએ નિરધાર

દેહ ભુત માંહી દેવરૂપે મનાઇએ

તેજ માંહી તત્વ બની તેજમાં સમાઇએ

સુન્યમાંહી શબ્દે છવાઈએ.

શો ૦

સાખી—સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં સ્થળ એવું નહીં કોઈ
કરીએ કીડા નવ અમે અણુમાં પણ અણું હોય
અનેક રૂપે રાચીએ અનંત કોટી અંડમાં—શોભ

અલિરાખ—

મારી સજની, તું ક્યાં રમી આવીરજની સાચું બોલ, બોલ, બોલ
શાણી સૈયર તું શીકને આજ ચઢાવે કેડો છોડ, છોડ, છોડ ?
હમણાં માળા ગુંથી હાનીને, હમણાં કેમ કરમાણી,
પરસેવો તને ક્યાં વળ્યો; તારી ભમ્મર ક્યાં લી બણો—સાચું
કાળો ભમરો શીરપર બેઠો; ઉડાડતાં ગભરાણી,
લાપોટે લટ છુટી ગઈ મારી ભમ્મર ત્યાં લીબણી—કેડો.
કસ્તુરી તારા અંગે મ્હોકે; કુસુમ કળીના હારો
નયન રહ્યાં છે નાચી નવેલી, મળીઓં કોણ ઠગારો—સાચું.
ચંદ્ર સરોવર નહાવા ગઈતી, વાટે મળ્યો એક માળો,
છાબ ભરીને ગજરા આપ્યા, હું તો તમથી હારી—કેડો.

એકજ ભુલ:

અજબ છબીલી તારી, મજબ ખુબી છે લલચાવ્યો લટકાળો.
જેઈલે, જેઈલે, જેઈલે આ ચપળ નયનનો ચાળો—અજબ

સાખી

આ ગાલની લાલી ઉપર, પુલપુલ મરી મરી જાય છે;
આ બહાલની પ્યાલી ઉપર મુજ મન ઠરી ઠરી જાય છે.

આ વાંદરાને વાંદરીનો ખેલ અહીંયાં થાય છે,
લાઇ આમ ઐરી જોઇને દુનિયા દિવાની થાય છે;
અંગને મરોડે પાડે પરવશ પ્રાણ એ તો—જોઇલે.

એકજ ભુલ—

ખાપુ પૈસાનો જોઇ ચળકાટ, મોહમાં ભુલશે માં,
જોઇ ખોટા ગીલીટનો ઠાઠ; ડહાપણે ડુલશે માં.

લક્ષ્મી મળે કે લાલચુડા તરત આવી ભરાય
ખોટાં વખાણ કરીને, ખાલી ફેલી ખાય છે.
વળી વારસા લિસ્સાના કળ્યા કોરટોમાં જાય છે
સોલીસીટર ખારીસ્ટરનાં ખીસ્સાં તામ્ર થાય છે.
જીતે તોયે મળે ઉની રાખ, એવી જીતે કુલશે માં—જોઇ
આને ઠગું આને લુટું એવા પિયારા કરાય છે;
ધન આવ્યું તે રહેશે કે નહિ. એ ફીફરમાંજ ફરાય છે
સદ્દા અને વળી રેસમાં જઈ; વગર મોતે મરાય છે.
વળી જાય વંડી હીકરા ઘેર ઘેદ હોળી થાય છે;
એવી માયા ન્યાવે જેમ તેમ ખાપુ બુલશે માં—જોઇ

એકજ ભુલ

મને હોળીને ભરમાવીરે માં, કેમ કહે ?
અણસમજીને ફોસલાવીરે માં; કેમ કહે ?

મારી પાસે પાસે આવે, છાની વાતો સંભળાવે,
 માફ ફીલ લલચાવે, પેલો ગરજ;
 ખ્યારી કહીને બોલાવે, એના પાસે કેમ ફાવે ?
 એ તો સાંભળે ન એકે મારી અરજ.
 છાતી....માતો, અરરર રરરર અરરર રરરર થાયરે—મા,
 એના મોઢાની મીઠાશ, એ તો બહુ નાગ પાશ,
 પછી હોય કે ન હોય મારી મરજ,
 કરે પરજી એ પ્રીત; એતો કયાંની હશે રીત ?
 થઈ એસે છે ધરાર મારો વરજ !
 છાતીમાં તો થરરર રરરર થરરર થાયરે મા કેમ કરે ?

ભવંહરી— રાગ આશાગોડી.

કામ છે દુષ્ટ વિકારી અહા પ્રભુ ! કામ છે દુષ્ટ વિકારી
 દંડિસમાન પતિ અતિસુંદર, અશ્વપાલથી છે ચારી, અહા પ્રભુ કામ છે
 ત્રણસોને ત્યાગી એકનેજ ચાહે, તેના ચિત્તમાં છે બારી છીનાળી;
 ધીક બાઈતુજને ધીક તારી બુદ્ધિ, વિપરિત વાત વિચારી અહા

ભવંહરી—ભજન—ગીઝોટા.

છોડદે અભિમાન માન, અબ તો માનવા, મેરા—છોડ
 રાજપાટ સમ બુઠે જાનો, કયું તુમ હોત હેરાન
 નારી ખ્યારી નહીં હે તેરી, મત કરજા બુમાન:-માન

જુહી પ્રીત જગતની દેખી, મત બુલે નાદન;
ખાહીર રંગ રૂપકું દેખી મત હોના ગુલ્તાન—માન
ચલ જગતમે લેખ ધરેશે, તણ જગત લોકાન;
જગત સ્વપ્નસે જગત હોના, શુરસે લેના રાન—માન

ભરૂંહરી— રાગ લાવણી.

દેખા નહીં કછુ સાર જગતમે દેખા નહીં કછુ સાર,
મોહબતસે મત લપટો ચારો, દેખા નહીં કછુ સાર;
ચૌદ ચોકડી રાજ મીલે પન, વળ્લુકા નહીં પાર,
લોગ લોગતે ઇદ્ર અપસરા, તૃપ્તી નહીં લગાર (૨) જગત
જુહા રંગ રૂપમે ભુલી, કીટા કરત ગમાર;
રૂપ વીર્યબલ નાશ હુવા તણ નહીં હે અપની નાર (૨) જગત
ખ્યારી મેરી જાની પીંગલા, ડુંખ રહા એક તાર;
તોખી કીયા કૃતધની રાની, અશ્વપાલકું ચાર (૨) જગત
અંદર બંખતકા એહી તમાશા, હુઃખ હે અપરંપાર,
એશક ઇસ્કા ત્યાગ કરો તુમ ફેર પસ્તાના ચાર (૨) જગત
એહી ભરથરી નાર ભરસે ભુલી હુવા ખુવાર
એહી લેખશે જગત શીખ દઉં નવ ડુંખો સંસાર,
નવડુંખો સંસાર—જગતમે દેખા નહીં કછુ સાર.

એકંજ ભુલ—

સીધાવો હૃદય દેવતા મને મનથી દઇ વિસારી

હું તો રહીશ તમારે વિરહે જોગન બાળ કુંવારી—સીધાવો
 સુખનાં સ્વપ્નાં વહી ગયાં, પાછળ રાત અધારો,
 કેને આધારે હું જીવું, એકલી અટુલી નારી—સીધાવો
 જીવન અર્થુ આપ ચરણમાં, એ ઉપહાર સ્વીકારી,
 કહી ચાલ કરશે તો માનીશ; સફળ ગતિ થઈ મારી—સીધાવો

ભરૂંહરી— રાગ મરેશીયા,

હાય કેમ સહેશે ઉજેની રંડાપો, ઘણી થઈ છે રાબજી
 માફ રાખો—ટેક૦

બાણ લક્ષ માળવાના છે સ્વામી કામ કોડીલા રૂપે ન ખામી
 સારે અંગે ભણત શી જામી રે, હાય કેમ આ—

એક બાણ કૃષ્ણા તમારી રૂએ, ચંદ્રકળા એધારા નીર સુએ,
 બાપુ સુખે ન આજ કોઈ સુએરે—હાય૦

મહેલ મહેલે વિલાપ છાયો છે, પવન શોકનો સઘળે વાયો છે,
 કપાકળતાં બાઈએને ભાઈઓ છે રે—હાય૦

ખાંધે લટકી શી ભગવી જોળી, આઠ્યા વસ્ત્ર કમાં ગેરૂ ઝાળી;
 હાય હાંડામાં પ્રગટાવી હોળી રે—હાય૦

નથી વિક્રમ ભાઈની કંઈ આશા; કીધા કરમે એવારે તમાશા;
 એણે બીબાં જંગલ કયાંઈ વાસ્યાંરે—હાય૦

ધણી નોધારાં અમને કરોમાં, આવું અણધારું પાછું ભરોમાં;
 જોળી જીવતાં ચિતામાં ધરોમાંરે—હાય૦

ભવંહરી.

પિતાજી આ કોય તમે શો કર્યો, ભોગી વેષ ખાપુ શીઠને ધરે
મરી ગઇ છે માત અને વળી બચો તાત,

પિતા એથ કોની છે, ઓરમાન માત,

લડાવશે લાડ મને પછી કોણુ !

ખ્યારી પુત્રી આવે ખા ? કહેશેજ કોણુ ?

કુંવારી હું છું તમારી સુતા !

વશાવી નથી કીધાં ભગવાં-પિતા.

ન બાપી કરી ખાપુ બચો નહીં,

પિતા પાછળ નહીં જીવું હું તો સહી-પિતાજી.

બિહવમંગળા ઉર્ફે સુરદાસ—રાગ, ભજન—

વિષય વાત મમ માત તજીને, કૂળજી ભજન તું કરવા દે,

ધર્મ વૃત્તિએ ધરણીધનું, ધ્યાન પ્રતિથી ધરવા દે.

અધર્મપણાને અલગ ગળી, ભંડાર ભક્તિના ભરવા દે,

નટવર નામતું નાવ મળ્યું છે. તો ભવસાગર તરવાદે !

નાશવંત નર નામ છોડીને, અક્ષય વરને વરવા દે-વિષય૦

બિહવમંગળા ઉર્ફે સુરદાસ.

દાસ પરે દયા લાવોરે દયાળુ દેવા, દાસ પરે દયા લાવોરે-ટેક

સંસારી સંબંધ તોડી જીવ આપ ચરણે જોડી,

હુંતો બની બેઠો' બાવો બાવોરે-દયાળુ.

આંખો વિના સંકટ આવું, ખાડામાં ગોથાં ખાઉં,
વારે અવિનાશી આવો આવોરે—હયાળુ.

ખિલ્લમંગલ ઉર્ફે મુરદાસ.

તારાં વચનો સારાં, સ્નેહે સાંભળતાં
શાન્તિ પામ્યું છે મન માફં રે આજેઁ
જગની જંજળમાંથી બળતો બચાવ્યોજી
ધન્ય ગુરૂ ચીન્તામણી, ધારૂં રે આજે ?—આઁ
લક્ષિત ભગવાન કેરી કરતાં હમેશાંજી,
થવાતું ત્વરાએ શુભ તારૂં રે શાણા—આઁ

સરસ્વતીચંદ્ર—

શાંત સમાધી ધારી શું બેઠા, બગો બેગી બાળા,
ખંડાર તમારે આવી ભીખારજી, ભોળી બિચારી બાળા,
બ્રહ્મ કલંકિત પ્રેમથી વંચિત, સંચિત પાપની શામા;
વરથી વિપુટી વચનની બુઢી, ભાગ્યની કુટી ભામા !
“ ત્યાગી ધરચન વનમાંહી આવી, રાત અંધારી ઘેરે, ”
“ ભવ જંગલમાં ભૂલી ભણું, ત્યાં મળ્યા હું ટારા ચેતરે. ”
“ હુંડી શોભા સુખ અને હુંડયા સહુ સણગાર
અલગ થયા શું યોગી મહારા; અલગ અલખ જગાવો;
શરીર સળગતાં, શેષ વિભુતિ, અંગની અંગ લગાવો.

બુદ્ધદેવ

રાણી-ભગ્ન.

સાર યા સંસારમાં ન જોયો, મેં બહુ રીતે તપાસતાં-સાર આઠ
ધનધરા સુત તાતની પ્રીતે, મોઘા અવસરને મેં ખો.

મૃગજળ પીવા કામ ન આવે વ્યર્થ ઇંદ્રજાળમાં હું મોહ્યો-મેં બહુ
પુણ્ય પરમાર્થનો માર્ગ ન શોધ્યો, જન્મને વૃથા મેં વગોળ્યો-મેં

સતી અનસુયા—

મેહમાન થયાં તમે મારાં સ્વીકારશે મહેમાની

મેહમાન કરે મહેમાની દુનિયા કહે દીવાની. (૨)

ધરી વસ્ત્રબૂષણ અંગે, કરો રમત ગમત અમ સંગે, (૨)

જુઝીયે મદનના જંગે—સ્વીકારશે મહેમાની. (૨)

જેવી નીર બિનાની સરિતા, તેવી વડાલા વીનાની વનિતા; (૨)

ખીલ વ્યર્થ બધી મસ્તાની, દુનિયા કહે દીવાની, (૨)

કંઠે ધરો કુસુમની માળા, પહેરો નીલમના હાર રૂપાળા (૨)

શીર ઉપર મુગટ છોગાળા—સ્વીકારશે મહેમાની.

જેના પતી વસે પરદેશે, તેણે રહેવું સાહે વેશે,

ખીલ વ્યર્થ બધી મસ્તાની, દુનિયા કહે દીવાની—મેહમાન,

સતી અનસુયા—

મારે મોઢે મનાવી રાજી કહેવરાવી, કલાવી પટાવી પૂછો શું તમે
કેલ મુંગધીમાળા રૂઢાં રંગે રૂપાળાં; તેની મીઠી સુગધી કોને

ના ગમે ?

લીલાં પીળાં ઝાડ પાન ઉપર પંખી કરે ગાન,
રોજ કંને સાંભળવાં કેને ના ગમે (૨)
વાહ, કેવી છે શાણી; બોલે મધુરી વાણી,
ડાહી ઠમરીના બોલ મારા મનમાં રમે--મારે.

ભાગ બીજો સમાપ્ત.

ભાગ ત્રીજો.

અનસુયા. રાગ-ભૈરવી

નહીં ચીજ કોઇ ગળી, ગરજ સમ નહીં ચીજ કોઇ ગળી;
માનવંતા નીજ માન મૂકી દુશ્મનને પડતા ઢળી—ગરજ.
બળીયા પણ નિર્બળને નમતા રાય રંક ધર જાય,
સોંધુ પણ મોંધુ થઇ બેસે, કળા શકાય ન કળી—ગરજ.
સમાયાધીન થઇ ઝેર હળાહળ, પીવું અમૃત ગળી,
જઇ મહાસતીને શીષ નમાવે, જાય આપદા ટળી—ગરજ

બોલતો કાગળ—

કુલણજી કુવામાં ઝાઝા, કુલ્યું કુત્ર કુલી કરમાશે.
કુલી કરમાશે, ખીલેલું આખર ખરી જશે,
સરખા દિવસ ન ગયા કોઈના તેમ નહિ જશે;
રેંટ તણી ઘટમાળ ભરાશે. ભરાઇ કલવાશે.

“ ઉજળું એ સહુ દુધ ” આજ અભિમાને દેખાશે;
જ્યારે પડસે કાળ બપોટો, ત્યારે સમજાશે.—

સાચો સન્યાસ—

દેશનો બે ઉદ્ધાર ચાહો, થઈ સચેત વધે આવો સહુ—
જે પ્રજામાં આત્મશ્રદ્ધા છે જરી ના, તે શું પામે ?
બીજી પ્રજાઓ એને દલાવે માટે નિર્બળ દિવે ન થાઓ—

સાખી

જે દેશમાં જન્મ્યા થકી, આ ધાન્ય જીવન અર્થ છે,
જે દેશમાં પૂર્વજ તણ્યાં પુણ્યો તણી સરિતા વહે,
જે દેશના ધન ધાન્યનો, કીર્તિથી પોષાયા તમે;
તે દેશ કાજ સમર્પતાં, અચકા અરે કાં દેહને.

ખોયું નિજ ધન રોયે ન આવે

પારકા આશા સહાય ફસાવે

માટે હીન મટી સિંહ થાઓ—થઈ સચેત.

એકજ ભૂત—

છે સદા સમય પાપેથી છુટવા શીઠ ડરે નાહાન ?
શીઠ ડરે નાહાન ? કંઈક તો સારી શીખામણુ માન(ર)છે સદા.
જેમ પાપથી અળકે માહી, હોડે તું ભૂલી જાન,
તેમ પ્રભુને સહેજ પકડય તો થાય પરમ કહ્યાણુ—છે સદા.

સાખી { જાણ મુસાફર શરીર હેઠીને, છે મનજીની જાણ
 મનથી મરવું મનથી તંબુ, મનપર રાખ નીસાન
 ક્યું એટલું નાખ કુવામા, આજથી તજ તોફાન
 માડ્ય આલવા સીધે મારગેઆજથી થઈ સાવધાન-છે સદાં

મણિકાન્ત

ગઝલ

દયાળુ દીકરીવાળા દયા વાંઢા પરે લાવો,
 દુઃખી છે જીંદગી મારી કૃપાળુ કોઈ પરણાવો !
 સુનું ધરખાર મ્હારું છે. વિના નારી અકારું છે;
 પરણવું પ્રાણ પ્યારું છે, હવે ના લેશ તરસાવો ?
 સકળ લોકો કહે 'વાંઢો', ભરસો તેહને છાંડો;
 કહે છે લોક કે ગાંઢો, તપેલાને નહિ તાવો !
 સજી ના કોઈ સંગાથે, અરેરે ? રાંધવું હાથે;
 વળી ધરકામ તે સાથે. કડું હું કેમ ખતલાવો !
 કડાકુટ ધરતણી કરવી, નિયમસર નોકરી કરવી,
 નથી નબરાસ બે પળની, કડું કોના પરે હાવો !
 હૃદયની વાત કયાં કરવી, પ્રીતી પ્યાલી કહાં ખરવી ?
 ધીરજ તો કયાં સુધી રધવી ? નિવેડો તેહને લાવો ?
 પ્રીયાના સ્વપ્ન આવે છે, મને મોજી બનાવે છે;
 પ્રભાતે તે સત્તાવે છે, દયા તો કોઈ દરશાવો ?
 પિતા સૌ દ્રોને ચાહે, સુતા ધનકાળ વેચાએ;
 અજાત કન્યા તણી થાએ, ખુશારો કોઈ અલગાવો.

પુરો પેસો નથી પાસે, અરેરે કેમ પરણારો ?
 કુંવારી જાંઘળી બારો, કરું હરદોશ પસારો;
 સુતાનું દ્રવ્ય લેનારા, સુણો તમથી કસારા સારા;
 તમોપર શ્રાપ છે મહારા, હૃદયને લાગ કે લાવો;
 અહો ! કન્યા તણા વાલી ! પિલવો પ્રેમની ખાલી;
 અરેરે ! દુઃખ દો ડાળી, લઈ સંસારનો લહાવો !
 વિનાંતી આ સુણો મહારી, ગયો છું હામ સૈ લારી;
 કરોને કોઈ ધરખારી નહીં તો હું બનું ખાવો.
 કહે “ શંકર ” ખિચારા રંકને ના દાઢકો દેતું;
 પિતા જ્યાં દ્રવ્યના લોભી, પછી ફરિયાદકો લેતું !

વિક્રમ ચરિત્ર—

કોઈ દુધ લ્યો દીલરંગી શોખીલા શાણા ઉમંગી—હાં કોઈ
 કેડી પીયે કમુંબલો, ગાંને પીયે અણુધ.
 દારૂ તો દીવાના પીયે. દાના પીયે દુધ —હાં કોઈ.
 એક અમીરસ દેવનો બીજો રસ છે પ્રેમ
 ત્રીજો રસ ગોરશ લલો, પીયે કાયા હેમ —હાં કોઈ.
 ગોરી ગવરી ગાયના ગોરાં મીઠાં દુધ,
 હું પણ ગોરી ગોરડી, ગોરૂ દીલ છે શુદ્ધ —હાં કોઈ.
 હેમ કટોરો હાથમાં, માંદી અમૃતસાર.
 અતુર હોય તે ચીંતવે શુભ ન સમજે ગમાર—હાં કોઈ.

બુદ્ધદેવ

પિયુ પિયુ પોકારતીરે, પયેયા વધુ સુરે વનમાં હાં કોહ
 વિરહ અંગાર ઉઠે તનમાં અતિશય બળી રહી મનમાં—પિયુ
 ખીલતી આ કુસુમની. લોગી વિના કરસાય;
 ઝુકતી આ લલિત પાંખડી, લોગી મધુકર ચ્હાય-પિયુ.
 બાળા રસાળી અંતરે આકુળ વ્યાકુળ થાય,
 નમ્ર નવોહા નૌતમ રમણી, રસીક નરવર ચ્હાય.
 હંસણી દુઃખી થતીરે કોમળ માનસ ઉપવનમાં—પિયુ.

મહાશ્વેતા કાદંબરી —૧૦:—

પતિ વિના પ્રેમદાના મનના પુરા કયાંથી કોડ
 કહે સખી પુરાય કયાંથી કોડ
 સરજનહારે સરજી જગમાં નરનાતીની જોડ (૨)
 પશુ પક્ષી વન વૃક્ષ નિહાળો-સૃષ્ટિ માંડ સઘળે જઈ બાળો
 નાના મેટા શુવ જંતુમાં પણ એવી નથી ખોડ-સં
 પતિ બળ્યે પાતક સહુ ડગતાં, અખંડ સુખમાં સેજે મળતાં
 પતિ વિના સાહેલી જગમાં હતાયા છૂટી હોડ—સં

દાનવી માયા.

ગાન મધુરાં ગાય રતીમાં રૂપે કામ લજવે.
 સ્નેહ સુધારસ સીંચન કરતાં ઘડી ઘડી શરમાવે,
 મુજને એ મોહન ભાવે,

વાત વાતમાં રીસ કરીને રોષ દોષ દર્શાવે,
 પગ મમતાથી પગે પડું તો છાતી શું લપટાવે—મુજને.
 કરી કમાણી પઈસા લાવે પેટીમાંજ દબાવે;
 કુંચી કરમાં લ્યો શેઠાણી ! કહી કહીને બોલાવે—મુજને
 ઘર કુકડો થઈ ઘરમાં બેસી આજ્ઞા નિત્યે ઉઠાવે
 ઘરની દેવી સહુણો સેવા સરવે બજાવે—મુજને.
 પ્રેમ પુખ્તોનો પ્રેમ ભોગી તે પ્રેમ સુધા પીવરાવે,
 પ્રેમથી પરિરંભણ આપી પ્રેમ બુલે:બુલાવે—મુજને.

મીરા ભક્તિ વિજય

ઉભો રે'હજે કાનુડા તેં મારૂં આજે ઉજડ ઘર કીધું.
 બઈ જશોદાને કહું નહિ શાને, માવો ન માને
 કહેવું ધરે નહિ કાને—

૧ નથી બાંધી કાનો કયાંઈ કહું સત્ય બાઈ
 આતો રમત રમે છે રાસધા....રી
 પદવશ થઈને આશું પ્રેમે પુકારો છો.

બ્રમિત બન્યાં કાં આમ સારીરે—કાનુડા.
 મહી માટ મારાં તુંથી જુગતે જાળવવાને;
 બેઠી હતી જે બિચારી;

સમય સાધીને બાંધી સખીને બળેથી.
 તે નકકી આબરૂને કરી ન્યારી.....કાનુડા.

રાજા માંડલીક.

ખુને જીવરડો પીલી હું બસ ગમમે તેરે ચાર
 સેહરે ચમનસે શીરતી હું બસ ગમમે તેરે ચાર
 મય ચુપ ચુપકે સૌતી, મું આંસુયોસે ધૌતી
 ઓ કહા ગયો મેરો મીસી, મોતી બીના નહિ સોતી
 બસ ગમમે તેરેચાર. ખુને જીવરડો.

સાખી. હીલ હીસીકુ હીજીજી હીલદાર ચાર હો
 કયા હીંહુ કયા મુસલમાન કદર દાન ચાર હો
 મેરી નજર જો તુમસે લડ ગઈ મેં પલંગસે નીચે પડ ગઈ
વોર કયાં ગયે મેરે પ્યારે.
 મેંય અગ્નિ, જેચી જલ ગઈ બસ ગમમે તેરે ચાર—ખુને૦

દેવકન્યા—

—૦૦૧—

મુને ઘેલી કીધી છે નંદલાલે છેતર્યાં છોગાળે
 મુને મારી નયનોનાં બાણ છેતર્યાં છોગાળે
 કોરી લીધું છે એણેજ કાળજડું માફ સખી
 બુલી હું તો સાન લાન છેતર્યાં છોગાળે—મુને૦
 મુરલી મધુરી વાગતી વેધ નાદ અખંડ
 મોહન મંત્ર સખી કયો લોભાવે મુજ મન
 આસો માસો અટપટો ક્યામળીયાજી રેવહાલા
 કૃષ્ણજી કાળુડો નાગ દોને ડસીયાજીરે વહાલા—મુને૦

સુકન્યા સાવિત્રી —:—

આરામની, સુખધામની, પ્રિયા, ! તું પ્રેતિમા પ્રેમની;
મમ તાપ ઉરની ઠારનારી; તું શીતળ આરામની.
માળા જ્યેષ્ઠ તમ નામની (૨) નથી ઇચ્છા હામ દમ્યમની;
ચિત્ત ચાહું સેવા શ્યામની સાચી તું લગવતી ભામિની ! આ०

દેશભક્તિ—

કંટક પ્રેમનો રે વાળ્યો ઉંડો અંતર સાલે
વસમી વેદનારે જેને વીતી હોય તે જાણે.
કેમળ કંચન વેલડીશું ક્ષોધ શાણી થઈ વારે,
કઠણ કાળજી રાખ હોય બા મટી જશે સા કાલે.
વંઝા શું પ્રસુતી પીઠ જાણે,

અમે ના જાણીએરે આલી ઉડું દરદ શું તારે,
કહલી કુંજે મધુરો રંજે મધુકર મકરંદ ધારે.
ઉપવન ખીલ્યાં અનેક ફળ પણ દ્રાક્ષ અહીં શુક શાને,
ઉચિષ્ઠ નોગી વાયસો શું સ્નાહ સુધાનો જાણે,
અજબજાદુ ભર્યાં સંસારે—કટ.

સરસ્વતીચંદ્ર—

ગોહો કરમગતિ, પલટી મતી મારી
તણ નગર ઘર દુર સ્વજનથી
ઉર રહી ફિકર કરી, તણ દુખે સુકુમારી—

ચંદ્ર કુમુદ તણ હુમે ક્ષીતીતલ
રજની કરી અંધીયારી હીન દુખીયારી—

રાગ માંડલીક—

હઉં હું દોષ ઠેને હાં સમયની જ્યાં બલીહારી
સમયની જ્યાં બલીહારી મનુષ્યની ત્યાં છે લાચારી,
હતો અમ દેશ આતો જ્યાં પ્રભુ અવતાર પણ લેતા.
અરે આ દેશ એનો એ સમયની છે મતી ન્યારી,
અમારા દેશનાં ચેતન અમારાં તેજને આરવ.
અકાળે હાય કરમાયાં હણ્યે શી થનારી છે !

સન્યાસી:—

પ્રેમબાણુ હઈ ગયો, આ પ્રાણુ સાથે લઈ ગયો.
પ્રવાસી કયાં રીસાઈ ગયો, સન્યાસી કયાં છુપાઈ ગયો.
બુલી હું બાહુ બાન આજ—પ્રેમબાણુ.
વક્ષ વેશ મંગળથી હસ્તના કમંડળથી.
ભાલચંદ્ર મંગળથી. વાણી સદુ ચંચળથી,
બુલી હું જ્ઞાન ધ્યાનમાંજ—પ્રેમબાણુ.
હસ્તીને હસાવી ગયો, નયને લલચાવી ગયો.
વીરહો રીખાવી માફ ચિત એ ચોરી ગયો.
નણહલ વીર માન્યા મેં તો ભગવંત ભફંસે મેં તો
દે એ વર બુદ્ધર દેતો, લે આ અરણ્ય ઉર લે તો

દેશભક્તિ:—

પ્રાણુ થતી છે ખ્યારોરે સુંદર મારો રેંટીયા હોજી,
એ રેંટીયાનો બોલો જય જયકાર.

ધીમે ધીમે ચલે રે રઢીયાળો મારો રેંટીયો હોજી (૨)

માતૃભૂમીના વીરનર નારી ધરી દેશની દાજ.

રાખો ઘેર ઘેર રેંટીયો સુતર વણવા કાજ.

તન મનથી ખાદી વણી સજ્જ કરો અવતાર;

સુતર કેરાં તાંતણે થશે હિન્દ ઉદ્ધાર.

ખાદીમાં આખાદીરે એવું સમજી કાંતો રેંટીયો હોજી,

એ રેંટીયાનો બોલો જય જયકાર.....ટેક.

મહાદેવ શીન્દે, રાજ ભૈરવી.

અભિમાનમાં બની અંધ મેં માતૃભૂમી ચેતન હરું,

સ્વાતંત્ર બોયું દેશનું, હીત વાક્ય કાને ના ધરું,

રાજ થયો પણ રાજ્યનું, ગૌરવ જરા સમજ્યો નહિ,

બેવી પ્રજાની સંપત્તિ, પેવી રાજ્ય ખાકી કયાં રહું.

હવે મમ આંખ છે ખુલી.

દીશા જે દીવ્ય જીવનની, ગયો અભિમાનમાં ભુલી.

ભુલ્યો હું એકય આવાહન રહ્યો સત્તા મદે ભુલી.

જનુની જન્મ ભુમીનો, જીવન ભરનો રહ્યો જણી,

હવે એ ઋણ ચુકવવા દીશાઓ સર્વ છે મુક્તી,
તરાવા ડુંગતી નૌકા, મળી તક આજ અણમુલી.

સરસ્વતી ચંદ્ર—

પરણીને પરવશ થઇ રહેલું પિંજરમાં પુરાલું;

મુખમાં ફરતાં સ્વતંત્ર જીવનને બંધનમાં બંધાલું

પરણીને પસ્તાલું, વળો પાછું રંડાલું

રસભીના રંગ રસીયા સાથે રસબસ થાલું

અધર સુધારસ પ્રીતિ અમૃત પીલું ને વળી પાલું;

સું પરણી લહાણ કમાવું સુખી સંસારે થાલું;

લોગ તેટલા રોગ સમજવા વિષય વિષ નવ ખાલું;

ઝેર હળાહળ અમૃત માની નવ પીલું નવ પાલું—

રચી ઇશ્વરે સૃષ્ટિ એવી, પાપ ગણે તું શાની?

શીવ સાધુ યોગેશ્વર તોએ રાખે સંગ ભવાની—

રહી ગારગી બાલ કુંવારી, સરસ્વતી પણ સાથે,

પ્રવીણે પણ પતિને પરણ્યાની પીડા ન લીધી માથે—

સગાં સહોદર વસ્તી વાડી એ સંસારના લહાવા,

સ્નેહી સંબંધી છર્ણ્યાં છાંઈ લક્ષ્મી લાભ કમાવા.—

નહીં લહાવા એ લહાણા સમજું, સ્નેહ નહીં સંતાપો

રહું એકલી ચોળી જેવી જપી અજપા જપો.—

હઠયોગી પણ લોગી બનીયા માયામાં લપટાયા

ચંચલ મનના ચકડોળે ચઢી ભલાભલા ભરમાયા,—
 સુંદરવનની કુસુમ કલી તું ખની હાર હેયાનો
 રસિકતણે હૃદય વળગી કર સફલ હેતુ અબ્યાનો—

ભાગ ચોથો

અતીરાજ

અમૃતથી પણ અતિ મીઠી લાગે માતૃપિતાની સેવા.
 જનની જનકનાં પદપુજન તે મધુરા મધુરામેવા—અમૃતથી
 સ્નાન ધ્યાન સંધ્યા તર્પણ કરી અગ્નિહોત્ર સુધારે,
 પ્રેમે ન પુજે માતૃપિતા પદ વૃથા વખત તેગાળે અમતથી.
 માતાપિતા દેવી પાર્વતી, પિતા શિવ મહાદેવા;
 સપુત્ર પુત્ર આ સંસારમાં, કરે પિતૃ પદ સેવા—અમૃતથી.

સતી દ્રૌપદી:—

હું કરું આમેં કયું એ માનવી મીઠ્યા બકે,
 ઇશની આજ્ઞા વિના ના પાન પણ હાલી શકે;
 ચંદ્ર તારા સૂર્યને ગ્રહની ગતિ આધીન છે,
 કિરતારની ન્યારી કલા જ્યાં સર્વ પ્રાણી દીન છે.
 કલ્યાણ હાતા છે વિધાતા સંતના ભગવંતરે
 તે નિરંજન નાથને નમીએ નિરંતર અંતરે,

સ્વયંવર—

મુકેને હાથ હે મુસરીરે હું રાજ કુંવારી—

શાને શરમાયે પ્રિય મારીરે જોખન મતવારી લલના છા,
દેવલ દુલારી,

આળી લોળી હું બાળા કાંઈ નવ બાણું કૃષ્ણ.

સારી નહીં દેવ આ તમારીરે વિકૃત વનમાળી—મુકેને

સમજીને સહીયર શાણી, નાની તણ દે વાણી

સોંપી વરમાળ થા પટરાણીરે. ગુણવંતી તારા મનની
બાણે છે ગિરધાની—મુકેને.

શુભ આ ચોઘડીયું સાઈ સાધન સર્વે શુભકારી

લગ્નને કુંવારા કુંજવિહારીરે આ તક છે સારી

મહેનત સફળ થાય અમારી—મુકેને

ભતૃહરી. પીંગળા ને ભરથરીનો સંવાદ.

પીંગળા—ધીક યુવા ધીક મુજને, ધીક શમ વીકારણ

જેણેરે જીલાવી મને સત્યથી, કયો નીચ વિચારણ,

જેખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

ભા કરો રાજ રાંક છું, નારી અજ્ઞાન જાતણ

પત્ય વખત એવું નહીં કઈ, લાગ્યા માતને તાતણ—જેખરે.

પીંગળા—કપટ રૂપીરે રાણી પીંગળા, એ શું બોલો વચનણ;

રાજરે તજ્યું તુજ કાંણે જો વિચારીને મનજી,

ભીક્ષા દેને મેંયા પીંગલા....

તુરે ખોટી ને ખોટું રાજ છે. ખોટો સારો સંસારજી,
અલખ જગાવું વને એકલો, જેથી પામું ઉદ્ધારજી,—ભિક્ષા.
પીં:-રહોતો રાજ રસોઇ કરે, જમતા જાઓ સ્વામીનાથજી,
ક્ષીરરે નીપજવું ક્ષણ એકમાં જમીએ આપણુ સાથજી—લેખ

મઠીરે કરાવું રંગ મહેલમાં, રાખું શુભ આવાસજી,
જેમરે જાણે નદી જગનમાં, સાધો જોગ રહી પામજી—લેખ

ભ:-મહેલરે તાગ ને રાણી શું કરે, કેવો શુભ આવાસજી
ક્ષીરરે જોગન તરે રાણી શું કરે, નથી લોગની આશજી—ભિક્ષ

વાસી જંગલના જોગી અમે, નહીં ગ્રામમાં વાસજી
વિષની વેલીયા અળગો રહું, નહિ નારીનો પાસજી—ભિક્ષા.

પીં:-ભગવાં જોઈ રાજ ભરથની, હાવાનળ દીલ થાયજી,
માઈ ન કહો મારા કથજી લાગે દેહમાં લાયજી—લેખરે.

ભ:-વધુરે શું વડું રાણી પીંગળા કરે અરે કેટલો ઉચ્ચારજી
ખંધુ જેવારે ખંધુ તજ્યો. માયો વચનનો મારજી,

હવેરે રાજને રાણી શું કરે !

પીં:-વાંકીરે વિધાતા મને ભુલવી; લખીયા લેખ લલાટજી.

આનુરે પ્રાયશ્ચિત હવે હું શું કરે, મારમ અંગે પૃથ્વી માતજી

ત્રણસો નારીરે અન્ય આપની, માલવપતિ મહારાજજી,

એકને કારણે એને નવ તજો પાપી પીંગળાના કાજજી—લેખરે.

ભ:—મોહ છોડી દે સમી પીંગળા, પ્રીતે કર સતસંગજી,
 સજીરે મથી કોઈ કોઈનું; આ સંસાર પતંગજી—લિક્ષા.
 દેતી હું તો લિક્ષા દે મુને નહિ તો કદે શૂંદ્ર ત્યાગજી,
 ગુરૂ મારા રોષે ઘેરો, આલી જાય જમાતજી—લિક્ષા.

માંડલિક.

કરીયે ના વિશ્વાસ કાયા માયાનો કદી,
 મૃગજળ કેરા મોહ શા લાગ્યા તને માંડલિક,
 ચીરંજવી નથી તારી; અમર નથી કાચારે,
 ઘડી બે ઘડી માટે, શું બગાડે મતી
 બગાડે મતી તું શાને બુનાગઢ પતિ-ઘડી.
 રૂપે રંગે શું લોભાણે। ભરમે કરતાં બુલ,
 રૂપે રૂડા રળીયામણા પણ એ શીમળાના ફુલ-ઘડીં

સુર્યકુમારી.

કોઈ કહેજો—જોગીડાને જઈને હો રાજ,
 મધુવનમાં ગુરે તારી બાલા જોગણ.
 વિરહ અંગારે સળગે, આખું નંદન વન-મધું
 એની આંખે શ્રાવણને બાદરવો ઝરે,
 બોલ રસીયાના રાગે એ રાતી ફરે,
 બહાલ અંતરમાં હોયે તો દહોજે લોચન-મધું

ભાગ પાંચમો

મીનળ-- મુંજળ.

અમર રહો અમ અમરપુરી સમ, નંદનવન વાડી,
આ ગુજરાતની વાડી.

કૂળભુચંદ્રના બંસી નાદમા, ગીરા ગુજરી ડાલે,

જેના સંતાનો ઉચ્ચારો, વેદ મંત્રના બોલે;

દેવતક ગુજસત જગતનું જ્ઞાન કરાવે પ્રહ્લકર્મનું,

જેના પાને પાને લખાયા કર્મયોગના લેખ.

‘અહીંસા પરમોધર્મ’ આપણું, જીવનસુત્ર છે એક—આ ગુજરાત
સંસાર નૌકા.

સ્નેહ ભીની તેં કર્યો છે ઠાર એ, મૃગનયની સ્નેહને સ્વીકાર

તું રઢીયાળી, રાધા ખ્યારી કાન કુંવર હું કાળો,

તન સરિતામાં સ્નાન કરાવી, દેહ સફળ કર મારો.

ભાન જ્ઞાન શું ભુત્રી બેઠા મતી ગઈ ક્યાં મારી.

ઉપદેશક થઈ આપ બનો છો, આવા અત્યાચારી—

તપ બળ માફ અપણું તુજ પર, તન મન નાંખુ વારી.

શાંત હૃદય માફ કરવાથી, મોક્ષ ગતિ છે તારી—સ્નેહ.

ધરણી ધર્મને અધર્મ કરતાં ડર ઈશ્વરનો ધારો.

નકંના કીડા ધર્મના ભક્ષક ધીક ધીક છે જન્મારો.

સુર્ય કુમારી.

સોહામણી સ્વર્ગની પાટ એકલીન સોભાવળે હો રાજ,

રસીલા અમરાપુરો ઘાટ એકદીન શોહાવળે હો રાજ
સાખી.

અત્યુ લોકનાં મનુષ્ય કયાં, કયાં અમરાપુરો ઘાટ,
અઘટિત-કહો એ કેમ બને વસમીવીકટ એ વાટ,
મુગટમણી તમે રાજસદનના, પારી જાત તમે નંદન વનનાં
રાજવંશી દેવાંશી રસીકવર, પ્રિત જ્યાંત પ્રગટાવી પરસ્પર
મેળવવા અંતરમાં, અંતર સ્વર્ગ અમારું સોહાવળે હો રાજ
અપજ્ઞેનાં બંધન.

મીઠી મીઠી મુરલી, બહાલી એ મુરલી, ખ્યારો કનચો બજાવે !
મીઠી મીઠી શી વ તો સુણાવે, ગોની મહીયની નેણાં નચાવે !
દિલ શાને કુમારાં લજાવે ! હેયાં રસીલા છુપાવે--મીઠી.
હું તો અજાણ ઠગારો કહાન, ફાણી અજાણી, દીવાની,
ધવાણી, અમાની જુવાની, ખ્યારા ખ્યાની બલિયાં છલજાતી છાતીયા
હુચ્ચો બનાવે, મનાવે પટાવે, બંસી બજાવી ભુલાવે--મીઠી

રા. માંડતીક રાગ ગઝલ.

જે મરણ્ય એ જીંદગીની, છે અરે હેલડી દશા (૨)
તો પરાર્થે અર્પવામાં, આ જીવનના માફ શા (૨)જે
ખીત્રી કળી કરમાય છે, પુખ્તો મુકે પાણ વાસના (૨)
અમર નર તે તો ખરા જે દીવ્ય કરતા વાસના (૨)જે
મારા તમે પરમાત્મા હું છું તમારો આત્મા (૨)

પરમાત્મને શરણે જતાં કૃત્ય કૃત્ય થાતો આત્મા (૨) જો.

ભાગ્યોદય.

મને પરવાની આશામાં, જોને વર પેલા સલામો ભની રક્ષા—મ

જોખનનો નવરંગ ચડયો, તેને અંગ અંગે સખી

ખીલ્યું અનુપમ, રૂપ મંગાહર—પેલા સલામો.

મીઠાં સુષાવે ગીત ફાગણ જો પ્રેમનાં શ્રંગારો મોકલે વસંત આ

ખંને રસીકવર બાઈ મળ્યાં તેને, ખોળે કાં કંધને ?

વરને વસંતને ? ખેલાવશે તને—પેલા સલામો.

હુચ્ચો પવન મારે અંગે લપટાય છે.

ભમરો આ કંઈક કહી જાય છે,

ગાંડા બન્યા છે બેઉ તારી મીઠાશમાં; રસના ઉદલાસમાં

બાહુના પાસમાં, ખેલ વિલાસમાં—પેલા સલામો

સ્નેહસુખા.

ધાર્યું એક ઘણીનું થાય આપણું કયું કાંઈ નહિ થાય....ધાર્યું

રામચંદ્ર જેવા સત્ય પુરૂષો શીદ વનવાસે જાય ?

સીતા જેવાં મહાસતી તે, શીદ દેખીત દેખાય ?

દશાનન રણમાં શીદ રોળાય ? વિધીની કળા નહિ કળાય—ધાર્યું

ધર્મ પુરંધર ધર્મરાય તે, શીદ હયુત સમવા જાય ?

પાંચ પતિ બેતાં સતી કેરી લજ્જા શીદ હુંટાય ?

હતા હાજર બેઠી મહુસય-છતાં સીંઠ ફુગમમાં તે હુસાય,
કરો ને ભલે અનેક ઉપાય-છતાં ભાવિ નહિ ભૂસાય-ધાયુ.

ભાગ છ ઠો.

વીર કુણાલ રાગ-ગઝલ.

અમારા દેશને છોડી, અમે આનાર પરદેશી,
હૃદયને મેળવી લેશે, અમારો પ્યાર પરદેશી,
થયાં દુર્ભાગીયાં એવા, તખ્તની દેશની સેવા,
ભટકશું પારકાં ઘરમાં, બની લાચાર પરદેશી,
અમારી ધર્મ નીતિથી, અમારી સત્યરીતિથી,
અમે સત્કર્મથી અર્ધશું, હૃદયના હાર પરદેશી.
અમારા દેશ બંધુઓ, અમારી જન્મભૂમીમાં;
હવે છેલા પ્રણામો છે, અમે હવપાર પરદેશી !

વીર કુણાલ રાગ ગઝલ.

જોયો જમાનો આ કલિનો પાપનો વિસ્તાર છે,
જ્યાં ત્યાં જગતમાં પાપનો, બમી રહ્યો અધિકાર છે.
સારા બીચારા પ્યાય ખત્તા ફુગનો પુખાય જ્યાં;
મરવા પછી અફગુણ ગણે, દુનીયાં અજાણ નાહાર છે ?
સતયુગ ભ્રાતાં ધર્મને, હાપર ભ્રાતાં યજ્ઞ ગયા,

ત્રેતાં જતાં તીર્થો મમ્માં, કલિમાં કષ્ટ ભંડાર છે ?
માતા વિષયના ખ્યારથી સુપુત્રને ચક્રવર્તી છે,
કાળાં કરાવે કૃત્ય કામી, ખ્યારને ધિક્કાર છે,

બુદ્ધદેવ. રાગ કવાલી.

પડતી હવે મુજને ખબર, તુંમાં જણાયે હર્ષ નહિ,
આ જગતની જંજળની, ચતુરાઈ તેં દીઠી નહિ;
જ્યાં પ્રેમ મારો જળહળે ત્યાં તેં સીધો બહલો ખરે,
ધરખારને છોડ્યા વિના; શુક્રિ કશી સૂઝી નહિ,

હવે તો જો જરા જાગી (૨)

ચોળી વિભૂતિ અંગ બન્યો શું ચોળી (૨) સમાધી જુઠી

દે ત્યાગી (૨) હવે.

વિલાસી મહેલના વાસી, તને આ શી લગન લાગી ? (૨)

૧ મધુરાં પુષ્પને ત્યાગી; ગદ્યા કાંટા શું હીન લાગી (૨)-હવે તો

ઉઠી આશ ધારને, મેં, તારો સંગ કીધો તો (૨)

ભરૂંસોં ઇઈ ભુલાવીઓ! વિરાગી શું થયો ત્યાગી (૨)-હવે તો.

વીર કુણાલ રાગ ગઝલ.

સમય જો હોય સારો તો, સકળ સંસાર સારો છે,

સમય સારો સીધાવ્યો ત્યાં, નહીં સંસાર તારો છે.

સમય પર જો મહારાજ, સમય પર તે ધરે ભગવાં,

સમય પર ખાય જે બહા, સમયનો રંગ ન્યારો છે.
ચડે વાદળ ચડે ભરતી, ચડે જોખન વધે લક્ષ્મી,
ઘડીમાં તે પડી જાતાં, સમયનો રંગ ન્યારો છે,
સમય સારે ન સાફ જે, ઠરે તે સહુ ગમારો છે,
અભાગી ખાય તે ખત્તા, સમયનો રંગ ન્યારો છે.

રાગ તીલક—(સ્વરાજ્ય સિદ્ધ શાખા)રાગ ગઝલ.

સુતરને તાંતણે સ્વરાજ્યની સિદ્ધિ સમાપ્ત છે !
ફડા આ રેંટીઆથી તો, અમારે બાદશાહી છે !
સ્વતંત્ર હિંદને રાખે, શરીરો રકનાં ઢાંકે !
આપે તાંદુરસ્તી તો અમારે બાદશાહી છે !
ગરીબી હા ફકીરી હા, અખંડિત આત્મ શ્રદ્ધા હો !
“ અમૃત ” આબરૂ રહી જો, અમારે બાદશાહી છે.

સ્વદેશ સેવા— રાગ-ગઝલ

સજેલાં શ્રી પ્રભુજી, મનુષ્યો સર્વ સરખાં છે,
નથી કોઈ ઉંચ કે નીચો, જીવન તો સહુનાં સરખાં છે !
પ્રભુજીની જગતવાડી, તણાં ફુલડાં સહુ જીવો,
મુગંધીથી ભરેલાં સહુ સમજીએતો એ સરખાં છે !
વિષમ આ વિશ્વનો-વાયુ ઠરે જીવ કે ધીને ઘેલાં,
ન મનહર દોષ માનવનો, સકળ આત્માઓ સરખા છે !

રાજતિલક— રાગ કળ્યાણી.

સહુ ફરજંદ ખુદાનાં છે સહુમાં નુર ખુદાનું છે;
 અગર હો હિંદુ યા મુસ્લીમ, સહુ કુદરત ખુદાની છે,
 પદો પુરાણ યા કુરાન અવસ્તા, બાઈબલ, ઈન્જલ,
 સહુમાં તેજ સરખું છે સહુ કુદરત ખુદાની છે,
 જપો મુખ રામ કે રહેમાન અગર જરથોસ્ત કે ઈસુ.
 ખુદા છે નામ અંતો પણ; સહુ કુદરત ખુદાની છે.
 પ્રભુ છે કાશી કાળામાં; મંદિરો ને મસ્જિદોમાં.
 હરી હકતાલા એ “ અમરત સહુ કુદરત ખુદાની છે.

મુર્ય કુમારી- રાગ ગઝલ

રીબાયો છું, ફસાયો છું કુટાયો છું લુટાયો છું,
 દુબાયો છું. મુઝાયો છું, અમારી આમ બાબત છે.
 પકડતાં બળમાં ઉંઢર, બરાયો સર્પ તે અંઢર,
 હર્યુ થોડા બઢલ ખચ્ચર; અમારી આમ બાબત છે ?
 ખીબાણાં નર નખરાણાં મુઝાણાં ભેઈ ઝોટાણા,
 પછીથી પુછડાવાળો મળ્યો તો આમ બાબત છે !
 તમારાં કષ્ટ સહિ ટળશે, અવશ્યે ન્યાય પણ મેંજશે;
 તમારાં શત્રુ સપડાશે, અમારી આમ બાબત છે.
 તમારી એ કબુલત છે, અમારી આમ બાબત છે. !

પુંડલીક—

રામ કન્હાલી.

જ્યારે પડે આકૃત શીરે, આહનાર પણ આધા ખસે,
 જેને પડે તે ભોગવે, ખીજા હલા સ્કામાં હસે
 ચઢતી મહીં તો હાજી હા કરનાર જગમાં લાખ છે,
 પડતી મહીં હે સાથ જગમાં, કોક વીરલા વસે.
 જો બન્યા પોતેજ મુરખા. તો ખીજાને વાંકશો.
 તે બળે નહીં કેમ થઈ જે, અંધ અગ્નિમાં ફસે.
 આજ ખુદલી આંખથી, જોઈ—સગાં સહુ સ્વાર્થનાં !
 જાણ્યા છતાં મરા સમા, ભોળા દિવાના ઘઈ ફરે.

વીરવિજય.

રાગ ગઝલ.

તમોને જો તમારાથી, તમારો દેશ ખ્યારો છે;
 ન તજજો ધર્મ નીતિ તો વિજય આંતે થનારો છે!
 હશે જો સંપને સમતા, વળી કર્તવ્યને હિમ્મત,
 તમારા ભાગ્યનો આખર, ચમકવાનો સિતારો છે !
 જશે એ રાત અધારી ચસકતાં શૈશવનો ભાનુ
 ઝુકો યાદોમ, કરી રણમાં, વિજય હંકો તમારો છે.

પૃથ્વીપુત્ર.

નથી પરમા ભવન ધનની, કના આંતે થનાર છે—
 તો સ્વામીના વચન પરથી, સમર્પણ સૌ અમાર છે—

અખિલ જગમાં વિરલ મિત્રો, વિરલ આત્મા સમર્થજીએ,
પરથે આ જીવન દેવું, વિરલ જનનેજ ખ્યાલ છે,
ખને સુસ્મો નયનનો તો; નયન આરાં ધડે ચમ્પે,
ખને જીતાં ત્વચાનાં તો, શરીર સ્વામી તમારું છે.

મીનજ મુજબ—સોરઠી ગઝલ

વચન આપી ન પાળે જો, પોતાના કહીને મારે જો;
એવા કમ સ્વાધી સાથે, કહેા સહવાસ શા માટે;
ઉપરથી લાગે રચણા, પરંતુ હૃદયના કથા,
હરે જાણ્યા છતાં પણ ઘા, પછી સહવાસ શા માટે ?
અમી કહી એર બહુ લીધાં લરાંસે તે અમે પીધાં,
જીવન નિર્દોષના લીધાં, છતાં સહવાસ શા માટે ?
તવંગર હો કે હો મોઠા, લલે હો દેશના સુખા,
હયા ગરીબોની જાણે ના, પછી સહવાસ શા માટે ?

મીનલ મુઝાલ—ગઝલ—કંવાલી

કુટેલા તાર વીણના, તે અંધારે ફરી પાછા (૨)
કુટેલા ખ્યારનાં વાજાં, ન સંધારે કદી પાછા (૨)
લીવાલોમાં પડ્યા ચીરા-તે સંધારે ફરી પાછા (૨)
થયા ચીરા જીગરના તે, ન સંધારે કદી પાછા
પડ્યા જે મહેતાના મુખમાં-જિજ્ઞાસા થાયે ફરી પાછા (૨)

વળાયા બેવફાશી જે, ન સાજ થાય તે પાછા,
પહેલા ઝખમ ખંજરના-પુરાયે તે ફરી પાછા. (૨)
પહેલા જુસ્મના ઘા તે, ન રૂઝાયે કદી પાછા—

મીનળ મુંઝળ — રાગ-ગઝલ.

છે આંસુડાની જીન્દગી તે આંસુડામાં વહી જશે,
ભલે રનેહનાં કે શોકનાં, પણ આંસુડામાં ભળી જશે,
પ્રીતી તણું રૂપીર અમર હિબ્બ વહે નસ નસ મહી,
આ જીન્દગીમાં હર્ષ કે-હું માં હવે કંઈ રસ નહીં
જન્મની બાલ જોગણ આ પ્રવાસી-પ્રેમ આલમની,
સતાવે શીદને ભાષ, જપ્ત માળા હું વાલમની
પુબારણ ચીત્રપટમાં આ વીનાજેલા વીલાસીની,
મીખારણ પ્રેમની હુંતો હૃદયવનના કલાપીની

મંસાર નૈકા— રાગ ગઝલ.

ભલે બહુ ભાવથી શીખે શીખેલું વ્યથ તે જાણે ?
કરે મહનત છતાં સોનું ધમ્યુ ત મુગ થઈ જાવ્યાં
લખ્યું વાંચ્યું ભણ્યા બૂજોળ ને ઇતિહાસ અવહોકયા
વળી હિસાબ ગણવામાં દીવસના-દિવસો રોકયા
સફળ એ બહુવું અંતર, બધું છે મુગ પર લીપણ.
નથી સદગુણ તો-શિક્ષણ નકામું સર્વ કહેવાએ

દેવી પ્રભાવ-- સગ કંવાલી

વખત પલટાય છે જ્યારે, ગધું પલટાઇ જાય છે,
 બને છે રંકના એ ભુપ, નૃપાળો રંક થાય છે,
 જમાનો ગયો જુનો, હવે નવયુગ આંચો છે.
 ન મળતા ન્યાય પણ પૂરા ગરીબો તો છુંદાયે છે;—વખત
 નથી એ દોષ કોઈના ખરેખર ખુબી કિસ્મતની,
 હતા જે ભક્ષ સિંહોના, શિયાળો આજ ખાય છે.—વખત

ભાગ્યોદય-- રાગ--ગજલ-

દિલ માર આ દિવાનું ફટકયું ફરે છે ક્યાં ક્યાં ?
 જેમ જેમ લગામ ખેંચું, જઈ જઈ મરે છે ક્યાં ક્યાં
 પૂરાઈ પીંજરામાં હું પંખીણી ખુશીથી.
 તોએ પછાડી પાંખો. ફેંકટ ફરે છે ક્યાં ક્યાં ?
 જીવાની આ મુઝારે પણ સત્ય કેમ છોડું ?
 તોએ હૃદય પ્રાણની ખ્યાલી ભરે છે ક્યાં ક્યાં ?
 ક્યાં ક્યાં જીગર ચીરાયે ક્યાં જીંદગી સુકાયે,
 જાણું ન આંખમાંનાં આંસુ ખરે છે ક્યાં ક્યાં ?

ભાગ ૭ મો.

દીવાન. ગઝલ કંવાલી.

આ દુનિયામાં એક ગણાતા, રામ ને રહેમાન,
 બુદ્ધ થયા જ્યારેખન્યું કમલાગ્ય હિન્દુસ્તાન.
 ગાઠ કે ગોપાળ— નામો બુદ્ધાં સરળયાં.
 ખુદા અલ્લા, ઇશુ ને ઇશ્વર માતા મહામાયા—એક છે
 તપાસી શાસ્ત્રો પુરાણો વેદને કુરાન,
 રહીએ સંપી જો સમજો તો હિન્દુ ને મુસલમાન
 એક બીજાનો દ્વેષ કરતાં દુશ્મને કયો ધર પ્રવેશ,
 જાગી બુઝો વૈભવ આપણા આલ્યા ગયા પરદેશ,

૩૬મણી સ્વયંવર. ગઝલ કંવાલી.

યમુના તણા કીનારે, ગોપાળ ગૌ ચરાવે.
 સંગીત સ્વર ઇશારે, રાધા નીકટ ચુલાવે.
 ખંસી ધ્વની સુણીને શુદ્ધ દેહની ભુલીને,
 નીકળીને ઘરથી રાધા ગોપાળ સાથે આવે.
 યમુના સરિતા કુંજે શેયા કમળ બીજાંવી,
 શ્રી કૃષ્ણ કર કમળથી, રાધા ચરણ દબાવે.

અરણ્યોદય

ગજલ કંવાલી.

ઠંડાલા કહું વહેવારની, બે વાત આ અણ્ણમુલ છે,
 અભિમાનથી ના સાંભળો તો આ તમારી ભુલ છે,
 મન માનતું મળતું નથી, કેાઇને બધુય સંસારમાં
 ખામીમાં ખામી જોળવી એ તો તમારી ભૂલ છે.
 કાળા છીએ રંગે અમે પણ, કાળજાં કાળાં નથી,
 તેનીય કીંમત ના કરો તો આ તમારી ભુલ છે.
 છોડી અમે શ્રીરામને, જપીએ તમારા નામને,
 તો એ ન રાખો નેડલો, તો જીવતર અમારું ધુળ છે.
 મીઠાં અમી આપો નહિ તો ચાહ એ શા કામનો
 આ પાઈ બાળો કાળજાં, તએતો મારી ભુલ છે.

રાગ સંભાળ—

રાગ—ગજલ

પ્રણય અમૃત પીનારાને મરણ દરકાર શા માટે ?
 ડુખ્યા છે તે તર્યા સાચા; પછી ભવપાર, શા માટે ?
 તમારે એક આંસુને અમારા આંસુના સિન્ધુ,
 ખરાબર છે, પછી બાકી જમાઉંધાર શા માટે ?
 જીવન જો પ્રેમમાં ખોયાં, મરણ જો પ્રેમનાં જોયાં,
 ગજલીએ સ્વર્ગ પણ પ્રેમે, પછી અવતાર શા માટે ?

અહત્યાબાધ—

રાગ કંવાલી

ફનીયા તણા દિવાના, હીલલર મળાઓ છુટે,
 તુટે જીવનની દોરી આશા છતાં ન છુટે—ફનીયા.

બાળક મટી યુવાની, આવે ભલે દિવાની,
તન ધન મળે તરૂણી, આશા છતાં ન છુટે—હુનીયા.
આવે પછી જુદાપો, ઘેળા થતાં નીમાળા,
રે' બાકી લાઠી લાળા, આશા છતાં ન છુટે—હુનીયા.

વીર કેસરી—

હું'પદ તજે હરામી, હુનીયા નથી સદાંની,
જર જોર ને જીવાની, સહુએ થવાની કાની,
સાચી સલાહ માનીરે, કરણી કરો મજાની,
મમતા મુકોને પ્રાણી સહુ અંતે ધુળધાણી,
આ જીઠી જીંદગાનીરે, સ્પર્ષના સમી લ્યો બાણી,
કોઈ આજ કોઈ કાલે, પરલોક પંથ ચાલે,
જમદુત આવી ઝાંઝી રે, હુનીયા ડુબી જવાની,

વીર કેસરી— રામ ગઝલ—કબાલી.

થવાનું ના થવાનું કહે; નજીમી કોણ એવો છે,
ન બાણ્યું જાનકી નાથે સવારે શું થવાનું છે ?
હેતી શસ્ત્ર રૂપે અહલ્યા જગતમાં વાત બહેર છે,
ન બાણ્યું જાની ગોતમી, સવારે શું થવાનું છે ?
હતા કૌરવ અને પાંડવ, જગતમાં મહાગણી ચોદા,
ન બાણ્યું લીલમ જેવાએ, સવારે શું થવાનું છે ?
રમ્યા ભુગદું સહુ સાથે, વિભુતી સૌ ગયા હારી.
ન બાણ્યું ધર્મ જેવાએ, સવારે શું થવાનું છે ?

પૃથ્વીપુત્ર— રાગ ગઝલ—કન્વાલી.

લોકો કહે છે કૃષ્ણ કર્તા; અકર્તા સાક્ષાત છે,
 તો ધ્યાન દઇને સાંભળો, આ અન્નયખીની વાત છે—
 ખાંટવને બાળ્યું અર્જુને, લંકા હતી સોનાતણી,
 હનુમાનજીને પૂછડે, ત્યાં આદર્યો ઉત્પાત છે—
 બાળ્યો નકામો કામને, ખેમાનમાં શ્રી શંકરે,
 દારિદ્ર જગતું બાળવા ના કોઈની તાકાત છે—
 આ કોલસાનો ભેદ એ, દારિદ્ર બાળો દેશનું.
 જો કૃષ્ણથી એ ના બાળ્યું તો અન્નયખી વાત છે—
 પ્રહરપતિ સમ વિદ્રતામાં વિપ્ર આ સાક્ષાત છે,
 ઉંલટા તણું સુલટું કયું એ અન્નયખીની વાત છે—

મીનળ મુંબળ— રાગ-ગઝલ.

પાળે પ્રજાને પુત્રસમ, તે દેવસમ પૂજાય છે,
 યશગાન એવા નૃપતિઓનાં, દેવતાઓ ગાય છે.
 જગતમાં પાળે પ્રજાની હિત નૃપ એ જાણે ધર્મની રીત-જ
 જે ન્યાય આપે શીખવે, રાજ થવા તે યોગ્ય છે,
 વિદ્યા કળાને શીખવે રાજ થવા તે યોગ્ય છે.
 અફસોસ છે પણ એટલો, કે કોઈએ ના કામના,
 રાજ બધા ધર્મો ભુલી, રાજ રહ્યા એક નામના.

મણિકાન્ત— સાથે શું લઈ જઈશ ?

ચીવટ રાખી હરી ભજને, જગત જળ ઝાંઝવા જેવું;
જમાવેલું પડ્યું રે'શે, નથી સાથે કશું લેવું.
મગન મનમાં નહિ થાતું, અરે દિન એક તો મરવું;
છતાં કાં લાગ બવા દે ? પ્રભુનું નામ દઈ તરવું ક
સગાં વહાલાં લઈ સાથે, નથી તું ભાઈ ! બવાનો,
સકળ ધન તો ધર્યું રહેશે, પછી ત્યાં સું બતાવાનો !
ભરી લે ભક્તિનો લાડ, અવલ એ કામમાં આવે,
પછી ના રાખ તું શંકા, ખજાને ખોટ ના બાવે !
લખી લેજે હૃદય શંકર તણી આ શિખ છે સારી;
સફળ થશેજ જન્મારો રટણ કર કૃષ્ણ ગિરધારી !

મણિકાન્ત— ગઝલ-કંવાલી

સુખી સંસારને ધારી ભૂલો તું કયાં ભમે ભમરા !
દુઃખોથી છે ભરેલો આ, સકળ સંસાર મન ભમરા !
સુખોની છાંયડી જાયે; દુઃખોના વાયરા વાયે;
સુખો લાગે અતિ મીઠાં, દુઃખો ન હાયે ! રહેવાયે !
ભલે સુખ હોય સૌ વાતે. ન હોયે ન્યુનતા કાંઈ;
મરે જો સુત વહાલો તો, સુખો સૌ જાય પલટાઈ !
અગર પુત્રી બને વિધવા, કહો દુઃખ એજ કયાં કમ છે ?
કુસુમ સુખ કેંઈ કરમાએ, નહિ ઓછો સીતમ એ છે !

કંઈ જન હૃદયથી ઘેલા, કંઈને અન્ન નહિ ખાવા;
 કુટુંબ પરિવારથી ત્રાસી જાને છે કંઈક જન ભાવા !
 કંઈ જન જઈ કુવે પડતા, કંઈ ખંજર ખાઈ મરતા !
 કંઈ જન ઝેર ફાંસીને] દુઃખી નિજ દેહ પરહરતા !
 કંઈ સ્થળ વાગતાં વાળાં લગન કોઈ સ્થળે થાતાં;
 રૂઢન કોઈ સ્થળે થાયે સગો ંહાલો મરી જાતાં,
 અરે! સંસાર આ કેવો, દુઃખોથી છે ભરેલોરે !
 કહો શંકર જપો જગનાથ ને જંજળ મેલોરે.

વીર કુણાલ- ગઝલ કવાલી

હું ખાપરો તું કોડીયો, જોડી વીંછી ને સાપની,
 મીઠા ડસીને પુછવું છે બુદ્ધિ કોઈના ખાપની;
 કાયદો પૂછી શકે નહિ એવી વિદ્યા આપણી;
 કાયદેથી બોલી ફરવું છે બુદ્ધિ કોઈના ખાપની;
 માથાંઓ મુડી મુખના, પહેરાવી ટોપી માપની.
 કહેવું અમે શું બાણીએ છે બુદ્ધિ કોઈના ખાપની;
 પોલો સહુ સંસાર અહીં પરવા કરોના ખાપની,
 શ્રીકૃષ્ણ ગીતામાં કહી ગયા છે બુદ્ધિ કોઈના ખાપની,

રાગ સંભાળ. રાગ ભૈરવી

છે પંથ વિષમય પ્રભુચના, વિષથી ભર્યાં સંસારમાં,
 વિષમાન છે બહાલાં, ન પરવા પ્રેમની તલભાર જ્યાં.

અમે નિર્દયને અણુમોલ અમારાં હીષાં દેહનાં દાન,
 ગઈ અંતરની ઓળખાણુ જીવન ધન આપુ શું એધાણુઅને
 યાવત મધુને પ્રેમરસનાં સ્થાન સહુ રસીયા કહે,
 અધુરા ઘરાએ રસથકી પુરા રસીક તરસ્યા રહે.
 આ ઘડી જાય અણુમોલ પ્રિય ? અંતરના પટ ખોલ
 બે મીઠાં વચને ખોલ ખોલ કંઈ હું ટાયા જીવનદહાણુઅને

સંસાર લીલા:

ગઝલ:

મહેમાન જગની મેહની મહેમાન માનવ જાત છે,
 વેલવ નગરનાં વાસીકો વેલવ વિશે રળીયાત છે.
 વણુસી જશે હીન ચારમાં આ માટીની મહેલાત છે
 આ ચાર હીનની ચાંદની અંતે અંધારી રાત છે.
 જુડી જુડી આ વેલવની માયા આ સાહેબી ચાર દિનની
 લક્ષ્મી સાગરે તરંગ કૈક આવે ચાર હીન માટે
 ચિતને ચળાવે.

જીવન પંથને એ “ખાપુ” લુલ્લાવે....આ સાહેબી

ચાર દિનની

સંસાર લીલા—

—ગઝલ—

ન જીવન પ્રાણમાં બાકી ન ચેતન તનમહીં બાકી
 છતાં એ નાથમાં મારો અમર વિશ્વાસ છે બાકી
 જગતની હું નથી સ્વામી જગત મારં નથી સ્વામી
 તમે મારા ન જો સ્વામી બધીએ આશા છે બાકી

જગતના બંધનો તુટયા નયનમાં આંસુઓ ખુટયાં
જગરના તાર છે તુટયા રે છેદેલો મ્વાસ છે બાકી.

સંસાર લીલા— —રમુજ ગાયન—

આવી અણધારી આ ધાઈ, બાપા ગેળી ગોળોમાર,
રાંડને આંચો ના વિચાર મરકે ભુત બની નીરધાર;
ભાઈ ભોળો ભાળો ભાળો એક આ ફેશનનો ગોટાળો.
યામળીઆજી કરજો મારી સહાયરે,

તમે મોટરમાં બેસી બેઠેલા આવજો.

શું શામળીયાજી સહાય કરે આ બાળકને સંભાળો.

તમે શીદને મને સહુ બાળો,

નંખર વનનો આ ગોટાળો હાય હાય હાય

મારા દીલમાં આ વાગી ખીત્રીખારા પગનીનળીઓ થઈદીલી
દીકરી આંગો શું ઉપાય,

ઈજ્જત ટકે શેર વેચાય અરેરે મરી ગઈ તારી માય
બાપ હોય હાય હાય બાપ હાય.

ખલિરાજ

વશ કીધો તેં વીર મારો જે ગુણીચલ ને બહુ સારો

નથી વાંક જરા કંઈ મારો, નણહલ તમ વીર ઠગારો;

રંગ મહેલમાં હતી એઠલી, આવી અડપણું કરી ગયા.

સુખન કરી, બરી અંક ચીલાવી મોહન મનડું હરી ગયાનથી

વસંત બેખન ફુલવાડીમાં ભુલો થઈ મમે લખરો,

લાલચ આપી તેં લલચાવ્યો, ખંધુ હાથો ડમરો-વશ.
 શરમાળે મન સાન કરીને કંચુકીની કશ છોડી,
 હૃદય ધરાપર થન થન નાચ્યા, લાજ શરમ સૌ તોડી-નથી
 -વહન ચન્દ્ર છબી રતી લખવે, બ્રહ્મટી કામણગારી,
 ખંધુ મારો સરળ હૃદયનો કળા અજબ છે તારી-વશ.

માલતી માધવ—

નાનકડી નાબુક નાર, બહુ નાનકડી, બહુ નાનકડી,
 મારા લાલાની છું લાડકડી (૨) છું લાડકડી (૨)
 આંખ તણે લટકે પટકું છું લાલને—
 નાની શું સમજે એ બહાલાના બહાલને.

(હું બધુંએ સમજું છું)

બાણી લોળો ભરથાર, તું બહુ માથે ચડી (૩) નાનકડી.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી—

શું કહું કથની મહારી રાજ, શું કહું કથની મહારી,
 હું તો દેવના ત્રાસે હારી રાજ.....શું કહું
 પરખી પારીજાતિક મેં અર્પણ કીધું મન મહાકૃ
 પતી તણ પરલોક સીધાવ્યા, કરી જીવતર મમ ખાદે રાજ કહું
 ચંદન કાળટની ચિતા રચાવી, પતિ સહગમનની આશે,
 શુન્ય દેહ મમ સ્વામી તણો પણ,

ઉડી ગયો આકાશે રાજ—શું કહું.

અરખું મેં સર્વસ્વ સ્વામીને પ્રેમની કદની ધારી;

તણ જગત જંજળ સર્વ હું પ્રીતે ભણું ત્રીપુરાસી-રજ શું કહું
મહાશ્વેતા કાદમ્બરી—રાગ ભજન—

રૂપે શું મન રાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે ભગવાન ભણે (૨)
હાડમાંસને રૂધિર ભરેહું, મઢયું ચામડે અંગ, (૨)
ગંદા દેહનો ગર્વ નકામો, કાયાનો રંગ પંતગ
ભરસો નહીં સાચોરે કાયાનો રંગ કાચોરે ભગવાન, —

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી.

થઈ પ્રેમવશ પાતળીયા, મારા મનના માલીક મળીયારે....થઈ(૨)
પ્રીતે કરો મુખવાસ; સજનવા રાજ હૃદયના વાસી
પ્રેમદા પ્રીતજ્યોત પ્રકાશી, મારા મનના મનોરથ ફળીયારે....થઈ
લાગ્યવંત કર્યો ભગવતિ મુજને, જીવન સફળ થયું માફ
કરો શ્રીહરિ શુભ તમાફ; મારા મનના માલીક મળીયારે...થઈ

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી.

માલીકના બાળક સૌ, માલીક સૌના શ્રી જગનાથ (૨)
કર્તા હર્તા સૃષ્ટિના સૌ બાળ એને હાથ—
રૂણાનુંબંધે આવી મળતું, બાળ્યું નવ કોઈનાથી ખળતું,
જગત માત્ર તેને આધીન છે, અનાથના જે નાથ,
નહિ પીંડ આ પોતા તણે, પોતાનું કંઈ નવ બણવું,
સૌએ શુભાશુભ કર્મને પોતા તણું જ પ્રમાણવું—જગત.

ભાગ્ય આઠમો.

રાજ જશવંતસિંહ કંવાલી

અમર આત્મા અમારો છે, મરણ દરકાર શા માટે ?
મરી જાણે જો જન્મીને, જીવન દરકાર શા માટે ?
જગતમાં પ્રાણી કંઈ મરતાં, મરીને જન્મતાં પાછાં,
જ્યાં ઘટમાળમાં ફરતાં, પછી વકરાર શા માટે ?
ચૂક્યો જે લક્ષ જીવનનું ગયો તે જીંદગી હારી ?
જીવ્યો તે ના જીવ્યો જગમાં, જીવનનો ભાર શા માટે ?

રાજ જશવંતસિંહ--કવાલી--

અલણ હું છું નથી લક્ષ્મી, ફકીરી હાલ મારો છે,
ગરીબોનો પ્રભુ બેલી, મને તેનો સહારો છે,
હું ધાયલ છું તમારા નયન જાણોથી તપામી લ્યો,
કે જાંધી પ્રેમના પાટા, હસી દીલગર હસાવી લ્યો,
ચહો જો ધર્મ મતની તો ન છોડો ધર્મની રીતી.
વિના સદ્ધર્મ છે મિથ્યા; હૃદયનાં લગ્ન કે પ્રીતી.
તમે તારક બન્યા છો તો, હવે તરણી તરી જાશે;
કે હાલી નીકળો બન્ને, શવાનું જે હશે યાશે.

બલી રાજ--

આનંદ મંગળ ગાવો. પરજાવી લેશુ લહાવો,
મારી વેવાણુ રસીલી જોડી શોભશે.

નિરખી કન્યા કેહેશે, મુખ જોઈ તાકી રહેશે—મારી.
 વાહ ઠીક મળ્યું છે ટાણું, એક લુલું ને ખીણું કાણું;
 મળી વેવાઈને વેવાણું, ફેરા ફેવેને ઝટ—આનંદ.
 ફડાકિયા તમે જોશે, હોળીને ઢાંકે રાશે;
 કેવી જાન જોડી હું આવું, ફુનિયામાં ડોકો વાગશે—આનંદ.
 તડાકિયા કહું તમને, અતિ ઉમેદ મનમાં અમને;
 વાળાં વગડાવું જો જો, ફરશુરામનો ફડાકો—આનંદ.

રાજ જશવંતસિંહ—ભજન.

મારા ભવની લાલટ ભાખીરે. જોગીડા જુના,
 લગની તુજ નામની લાગીરે, જોગીડા જુના.
 વચનો ભેદ ભર્યા ભેદના હેમા તુજ વિષ્ણુ સુવાં.
 આ કામણુમારી નારીએ, શું કામણુ મુજને કીધું,
 તન દઇને મનહુ લીધું, પણ દુઃખ વિચોગલું કીધું,
 નીશદીન સાથ રહે સમજુના રે—જોગીડા જુના.

વિણાવેલી

કાયા કાચો કુંભ છે, જીવ મુસાફર પાસ,
 તારો ત્યાં લગી જાણજો જ્યાં લગી શ્વાસોશ્વાસ;
 મહા સંસારમાં દુઃખ સરખાં માની લઇએ,
 રાખે જેવી રીતે રામા રંગે તેવી રીતે રહીએ—સદા.

સાખી { પીતળ પાન ખરતાં હસ્તાં કુપલીઆં
મુજ વીતી તુજ વીતશે, ધીરી બાપડીઆં.

દશાના ઢંગ રતુના રંગ જેવા દેખી લઈએ—સદા.

સાખી { કદી મહેલો ને માળીઆં, કામળ છપ્પર ખાટ;
કોઈ દીન એવો આવશે, લુપ્ત ન મળશે ભાત—સદા.

ઉદયભાણુ

માન માયાના કરનારાઈ જરી જોને તપાસી તારી કાયા,
પુછી જોને તું પંડીત પુરાણારે, કોના અમર છે લેખ લખાણુ
કાચી છે કાયા આ માટીની માયા, છે માટીના ખેલ બનાયા
શાણુ તો સમજી અલગ થયા, પણ બાલક બીયારા લપટાયા
લાખોની પાંખો ગઈ છે પીંખાઈ, જેણે મૂઠપર લીંબુ ઠરાયા
કાળના કો'વાડેથી કોણુ બચ્યું છે, લલે રંક હોય કે મહારાયા
સંધ્યાના જેવા રંગ સોનેરી, વંધ્યાને લાડ લડાવ્યા;
જેખનને તન ધન તેવાં સમજવાં, પાણીમાંના પડછાયા,

લીલાવતી—

અરજી સાંભળોને સરકાર મુજને ગાંઠતી નથી ધરનાર.
અગીયાર વાગે ઉઘમાંથી ઉઠી, તરત તડકે બાય,
દાતણુ કર્યા વિના મોઝરીને મુળા જોળામાં લઈને ખાય—અ.
વાંકું ચુકું બોલી વડવું ને રડવું, કુઆડ રાંડને રોજ,
ઘરમાંથી ગોળ થી ચોરી ખાવાની, ખોટી પડી છે ખોડ—અ.

પાડા પાડેશીને ઠોસી ઠેસાથી, લડી ચુકી લાખ વાર,
 પોતાના બાળકને નિત્યે બઝુડે, મારે પણ મને માર—અ.
 રાખના ઢગલામાં ફેરા પડ્યા જેવું, રાંડના મોઢાંનું રૂપ,
 ભુત લડકામણી ભારે કુભારજી, લડકી મરે છુંદે ભુપ—અ.
 સુગરીના માળા સરખું છે માથુ, વેંત વેંત લાંબા વાળ;
 ખણ્ણતાં જીવોના ટોકળા ખેરવે, પરસેવાની પડનાળ.—અ.
 હોળી દીવાળીએ ન્હાવાનો નેમ છે, વડી ચતુર છે વહુ,
 અંગે ઓઘરાળાને હુગડાંમાં લીખો, મારવાડ ફેરી મઉ—અ.

સતિ અનસુયા

ત્રિભુવન પતિ તારનાર વહાર કરો મા....રી
 વાર કરો મારી હરિ, થાઓ સાદ્યકા.....રી—ત્રિભુવન
 દીનદયાળ શરણે બાળ, કિંકરીની હ્યો સંભાળ;
 પીડે છે પ્રાણીને પાપી દુઝકાળ, પીવા મળે ન વારી—ત્રિભુવન
 પ્રભુલી ગઇ મમ દેડલાન, સ્વામીની સેવામાં લાગ્યું તાન,
 ક્યાંથી કરવું હવે જળપાન, પતિને સેવનારી—ત્રિભુવન
 સરસ્વતીચંદ્ર.

પ્રિત કરીશું તરછોડી પરદેશી....હાં છોડી પરદેશી, (૨)—પ્રિતી.
 ડંશદઈ અહો જમર કુમુદને હો છોડી પરદેશીહાંછોડી(૨)પ્રિતી
 પુરી પંખીણી પ્રેમ પીંજરમાં, આખર પાંખ મરોડી પરદેશી.
 હાં મરોડી પરદેશી.....મરોડી પરદેશી.....પ્રિતી.

ત્યાગી કુમુદવન, ભટકીઓ ભમરા, આખો અહીં શું ફરી દોડી
ઉડીબા ઉડીબા પંખી મુસાફર રેન-રહી છે હવે થોડી પરદેશી.
હાં થોડી પરદેશી.....હાં થોડી પરદેશી.....પ્રિતી.

—:નરસિંહ મહેતા:—

મોહન તારી માળારે આઠે પહોર મુકું નહીં
કાના અંગે કાળારે ચીતડેથી હું ચુકું નહિ -મોહન
જેમ પચૈયા પીયું પીયું રટનો રાણી ટેક,
સર સરિતાનાં જળ થકી પીયે ન ટીપુ એક.
તેમ જપુ તુજ નામને વ્હાલ ધરી વિવેક;
બીબા બધા આળારે તેની કને હુંક નહીં -મોહન

મતલબી દુનિયા.

સખ મતલબકે ચાર, જગતમે સખ મતલબકે ચાર,
માતા પિતા બ્રાતા ભગિની સુતા ઓર નિજ નાર-જ.
સ્વજન કુટુંબી મિત્ર પ્રાણ પ્રિય દાસ દાસી પરિવાર
રાજા પ્રજા ગરીબ તવંગર પંડીત ગર ગમાર-જ
જોગી લોગી અર ખેરાળી ચૌર અર સહુકાર,
પ્રતિવૃત્તા અર કુલટા નાસી, વર્ણાશ્રમ કુલચાર;-જ
પશુપંખી જલ જંતુ કીટ મૃગ; ભવ મોની અમાર,
સ્વાસ્થ બીન કોઈ હરિકે પ્યાર, છનકો હૃદય ઉતાર,

નિસ્વારથ બીન કોઇ હરીકે ખ્યારે, જીનકો હૃદય ઉદાર,
જિન દો પરકાર સદા પ્રિય, તિનપર મેં બલિહાર-જ

પૃથ્વી પુત્ર—ભગવતી સખીયો.

નવીન પ્રેમરસભીની મૃગનયની, લાન તું કયાં ભૂલી આવી,
શાણી સહુણી મદન મદ મીણી, કેણે તને ભરમાવી જહેનલાનતુ
સરવર તટપર જળકીડાએ સહજ સખી એતો આવી,
ચંપક છાયે ઉભી રહી, એને ભોગીએ ભરમાવી
અરસપરસ અમ આંખ મળી મને લોચનીયે લલચાવી જહેન
માર્ગે જતાં મળ્યો મધુકર નિકટ ગઈ અણબાણી,
મદભર રસિકા રસ હુટતાં, રસધેન મહીં ઘેરાણી
મન ગમતાની મેજમજામાં, ફુલવેલી વીખરાણી
જહેન ? લાન હું ત્યાં ભૂલી આવી.

નંદ—બત્રીસી...

કોમળ કાયા કાં કરમાવો, બાઈ ભલુતી ચોળી
હવે ભલુતી મુજને જહાલી, દેહ દઉં રગદોળી,
પ્રીત ગઈ ખ્યારા પ્રીતમની આશ ઉડી ગઈ આ અંતરની,
રૂપરંગ દઉં રોળી—કોમળ
સુંદર શરીરે શોભે આ, હીરાના હાર રૂપાળા;

પ્રેમ દોરીએ અશ્વ પારલા, પદોવી પહેરે માળા.
 નાથ કૃપા વીણુ બેગણ થાઉ નાથ નામની ધુન લગાવું;
 પહેરી કંથાઓળી-કોમળ

સતી તોરલ- કંવાલી

જીવન દિન ચારનું ચટકું નકામો મોહ માયાનો,
 ઉઠી જાવું આહા અંતે કરીને ત્યાગ કાયાનો,
 થતાં દરબારનો ડોકો રહે ના ગર્વ બંકાનો,
 શુરાનો પણ સમય આવે સમાધિમાં સમાયાનો.
 ભુલે શાની છતાં શાને ધરાવી ઢાંગ ડાહ્યાનો.

રાગ જશવંતસીંહ —ઉસ્તાદી—

મેરો પિયુ ગયો પરદેશ કેસે મંચ, સંવાર ક્રીસે બતાઉ
 મંચ દેખે ચુકી સળ દેસ, પર પિયું પિતા નહીં પાઉ,
 સળ અંગકો રંગ ગયો મેરો, બાલમ નિપટ લયો,
 મેરો બેબન બત વહયો, કિસે મેં કરમ વ્યથા સૂનાઉં
 દેખકર સુંની સેજ અકુલાઉં, હાય બિન પિયા ચેન કહાંપાઉ
 મેરો પિયુ હુંઠકર લાઉં નહિબિન ખાનપાન મરજાઉં—

કર્મપ્રભાવ—

રાગ ગઝલ.

સ્થુળીર સંગ સીતા દરશન દીખા રહીં હય,
 કયા લોલી લોલી શકલે, નજરોમેં આ રહી હંચ,—સ્થુળીર

લક્ષ્મનકે સાથ રામ ખાતે હંય કીસ મળેસે,
 બચકી હુઈ હંય સીતા લોજન ખીલા રહી હંય—રઘુખીર
 અય કેયકેયી બચનકે, દશરથસેં ફેર લે તું,
 તેરે શુનેસે સીતા બનવાસ જા રહીં હંય,—રઘુખીર

મહાભારત—

ડગમગ ડાલે તોરી નૈયારે નાવ પુરાની
 પુન્ય ગમાયા પાપ કમાયા સાચકો સજલે,
 મોહન લજલે પાર ઉતારે તોરી નૈયારે
 ચલે ન સાથ મહે યહોંકી ગાયા ચહ
 મહે કાલ વે હંય જીસને કાલકો ભી ખાયા હંય
 ગઈ જો આયે નહી ચેત સમય આયા હંય
 ઉસકો ભજલે જીસે વેદનેભી ગાયા હંય....સાચ,

રાજા સંભાળ— —:ભજન:—

કાયા કાચી ઘડી; આપણી કાયા કાચી ઘડી,
 પલકમાં જાશે પડી, પાપણી પલમાં જાશે પડી,
 જોતાં રૂપાળી કાંચન જેવી સ્નેહ ધરીને બહુ વિધ સેવી,
 તોયે જાએ જળી—આપણી.

જો એથી ભગવાન ભજાએ, તો મુક્તિનું મંદિર થાએ
 નહીં તો કેદ કડી—આપણી

હાજર દાસ હજારો હોયે, સહાય કરે નહીં આવી કોય;
જાએ એકલડી—આપણી.

મુલનો ભોગ—

વાગ્યાં હોય તે જાણે હો કામ બાણ વાગ્યાં હોય તે જાણે
ઓલા લંગોટીયા શું પીછાણે—હોકામ બાણ વાગ્યાં હોય તે જાણે.
અલાઉદ્દીનને લાગ્યાં પૃથ્વીરાજને લાગ્યાં ઠંડા થયારે મસાણે.
કરણચેલાને પાટણમાંહે વાગ્યાં મેં વાંચ્યું ઇતિહાસ પાને હો કામ.
વાંઢો આ લાલણ ફકડ વિલાસી, નયનોનાં બાણ મારી જાણે,
ભોળી કોઈ ભેંસબાઈ ભડકી ઉઠે ત્યાં, નાય ઘસી નાખવુંતે ટાણે
હો કામ.

મુલનો ભોગ.

પતિ મુખનો નહીં આ ભવે વારો,
અધમ આ આર્ય તણો સંસાર ખારો—પતિ.
વહુ બિચારી કરે વેતરાં, અપજશનો શીર ભારો,
સાસુ નણુદી ખુબ સતાવે, હાય દુઃખી જન્મભારો—અધમ
સતિ વિરૂદ્ધ પતિ ઉશ્કેરી કરતી અધમાચારો,
દંપતી મુખમાં ભેદ પડાવે, સહેવાં કળ્પ હજારો—અધમ.
વીરાટ પર્વ.

કનઈયા મોસે ખેલો હોરી કરો ના ઠીકોરી,
ચન્દ્ર બદન નવ નંદન જ્વાલી, ની નયનોડી મતવારી,

લેલે હાતપર માર કુંકુમ કર બહીયાં ઝકભેરી,—કનૈયા,
અખીર ગુલાલકે બદલ છાએ, ખેલત નંદ બીહારી,
કુંવર કાન મોહે રંગ જો છીડકો, બીનત સુનરી મોરી—કનૈયા.
સખ સખીયાં મીલ બન બન આઈ કોઈ શામલ કોઈ ગોરી
અપને અપને મન્દીરસે નીકલી સાસ નનંદકી ચોરી—કનૈયા
કામલતા.

મેં દુનીયાં સઘળી જોઈ, કોઈનું દીકું ન કોઈ
સ્વારથની જાળ પરોઈ, સગપણ સૌ નાખે ઘોઈ
આજ હોય વહાલાં કાલ તેજ થાય વેરી,
અજબ સરખી એતે રીત પ્રીત કેરી,
પોતાના સ્વારથ માટે અવરને નાંખે નીચોઈ.

સતી અનસુયા.

મારે મંદિરે પધારો યોગીરાજ મહારાજ,
લોજન કરાવું મન ભાવતાં.
ઘેખર ઘારી જલેખી શીરો ને સુખડી,
મોતીચુર ને મેંસુર ભાંગે ભુખડી,
તણુ તત રે કાચલી, વડી તમ કાજ—લોજન
નેહો નીપજવું શાક ભાત ભાતનાં;
ફૂડાં રાઇતાં; ખનાવું જાત જાતનાં
અતિ જુગતિથી પીરસું પ્રીતે ધરી ખાજ—લોજન

સુરદાસ.

હુનિયા હે દાસ મેં હું રસીલી માયા
ચિત્ત સંતકા ચુરાયા, જગકો લલા ઇતાયા
નિર્દોલકું લુભાયા, કછુ ના લગાઈ દેરી
નેનોંકા ખાન મારી, કહા છુપ ગયેથે ખ્યાસી,
તારીફ કરે તુમારી નિર્દોલરામ લહેરી....હુનિયા૦

સરદારબા--

દશા કરે તે કોઈ ન કરશે, મુરખ કરે અભિમાન,
પ્રાણી બિચારે તુચ્છ મગતરે, કાળ કથા અનબાણુ
હું પદમાં મરડાઈ મરે પણ ધાયું કરે ભગવાન--દશા૦
નિરધનીયા પળમાં ધનવંતા ધની થયા લાચાર
સદા સુખી કે સદા દુઃખી નહિ કોઈ જગમાં રહેનાર
કુંપળ હસ્તી પાન ખરંતાં, તે પણ છે ખરનાર,
સત્ય ટેક ખાતર જે સહેસે; આકૃત અપરંપાર,
નાય અમર રાખે તે બુગ બુગ જનમયું તેજ જનાર,
નાહક અકીન છોડે નીજ જન, સત સાદ્ય કરતાર.

રાજ તીલક.

મન મોક્ષની આશ ન રાખીશ તું

સદબાગ્યનો અસ્ત સિતારે છે

ધામ ધરા ધનસંપત કયાં છે? એલ વિધિનો ન્યારો છે
એક ઉદરને કાળે આળે પ્રાણ પીડીત નોધારો છે
આ જગમાં સુખનો સૌ સાથી દિવસ વાંકો અમારો છે
નાથ નિરંજન ભવદુખ ભંજન અમૃત સાચો કિનારો છે.

સુરદાસ

બોલું કયાં મેરે પ્યારેકી બતિયાં
બોલું કયા મેરી છોટીસી છતિયાં ટેક.
ન ધીર ચેન ધગી રેન ચુમિ ચુમિ
બદન શયનમેં દુઃખી કર ડારી
પકરી જુગલ કર, બસન અલગ કર
કિય પર હરી ડર, છત અધરન પર-બોલું
મરેર ડારે જોરસોં, મેરે કોમલ અંગ,
એસેં નિરદય નાથકો, સુપને કરેં ન સંગ-ભોલું
ત્રાસ બઢયો તનમે અતિ, હીયકો ઘટયો હુલાસ
એસો જોમેં જાનતી, તો જાત ન પીયુકી પાસ-બોલું

અદ્યાબાઈ—

કર નર સજ્જન જનનો સંગ
જેની સંગત પાપ હાટાવે લાવે નિર્મળ રંગ
સ્થાતિ જળનું ઝેર બને જો ગ્રહે કુર ભોરંગ

કરે માછલી તેજ નીરજીં મોતી ભૂષણ અંગ
તેથી કર સત્સંગ તજીદે સહુ દુર્જનના ઠંગ
લોહાને કુંદન કર્તા કર સ્પર્શ મણી સત્સંગ

ભાગ નવમો,

સરસ્વતીચંદ્ર—

સુખમાં નવ હું પદ આણીએ, દુઃખીયાંના દુઃખ કંઈ જાણીએ;
દુઃખીયાં ને સુખીયાં પ્રાણી, પ્રભુનાં સહુ બાળક માનીએ
અપકાર ઉપર ઉપકાર કરે તે માનવી દેવ પ્રમાણીએ
કર્મ બીજનાં જોઈ, ધર્મ પોતાનો જોઈ,

આશ્રિત નવ હાણીએ:—સુખમાં.
પશુઓ પણ પર ઉપકાર કરતાં, પરમારથ કારણ દેહ ધરતાં,
નિયમ અચળ ગનીએ—સુખમાં૦

ગાફીલ મુસાફર—

મત બાંધો ગઠડીયાં અપજશકી;
અપજશકી અચોર પાપરસકી
જવાની દીવાનીકા આંખોંમે નજા હજો,
ઉડેગી પલકમે હોકર છુ જોહ ખસકી

દાગ લાગેગા આખીર દામનો દીલપર
નજર પડેગી ખ્યારી જખ દસકી,

સત્યપ્રકાશ—

બાઈ હું તો પરણી તોય કુંવારી,
મને મળ્યો વૃદ્ધ ભરથાર, મારો એળે ગયો અવતાર.
સાસુ સતાવે નણંદ ડરાવે મહેણાં સહુ સંભળાવે,
કળેડલાંની કહાણી કહી મને પાટોશણ શરમાવે—બાઈ૦
કુવે તળાવે પાણી જાઉં ત્યાં લોકો પાછળ આવે.
નવી કાકી કયાં ચાલ્યાં કહીને પીટયા મને બોલાવે—બાઈ૦

શાંગીઝખી—

આવો જન્મ મળે મહિ વારંવાર,
કરો પ્રભુ પ્રીતમથી ખ્યાર ખ્યાર—આવો.
બાકળ જળથી કેમ બને કહો, મુક્તા મણીના હાર,
કાયા તમને કાંચન જેવી, ફરીફરી કયાં મળનાર—આવો.
દેહ દેવળના મન મન્દિરમાં, પ્રભુ પ્રીતમના દ્વાર;
કોટીક કામ રસાળ છબીએ, ફરીફરી કયાં મળનાર—આવો.

પુનર્જન્મ—

જખમનાં દરદો જખમી જાણે, વિલુ જખમી શું જાણે,
મરદનાં જા તો મરદ વખાણે, કાચર શું જાણે.

આમ સ્વાદમાં ફેકીલ માણે, મેના દાડમ દાણે,
હરખી હરખી હંસ કમળનાં ફોમળ તંતુ તાણેરે—

બગલા શું જાણે—જખમનાં.

પતિપત્ની માણે રતિ રસમાં, કામદેવને બાણે,
શું સમજે તે જોગી જન્મનાં, જે જન મિથ્યા જાણે.

જાણે તે જાણે—જખમનાં.

શંગી ઋષી—

આલમ તણા યોગાનમાં જ્યાં ચાંદની ચમકી હતી,
ખેટી હતી ત્યાં બાગમાં, એકાન્તમાં ઉર રીઝવતી.
કુલ વીણતાં કંટક ખુંચ્યા સુકુમાર રમણીના પાયને,
પ્રેમાંથી જન તે કાઢતો, એ ચિત્ર નયનોમાં સ્ફુરે.

મને યોગી મળ્યા, પ્રહ્લ યોગી મળ્યા,
સિદ્ધયોગી મળ્યા લવણધ ટળ્યા,
મારા પ્રારબ્ધના, એતો લેખ ફેળ્યા,
ભૂતકાળના સર્વ, મેં લેઈ કળ્યા.
સ્નેહ મૂર્તિ સ્નેહાંશી, રાજ મળ્યા,
મારા પ્રારબ્ધના એતો લેખ મળ્યા-મને.

પૃથ્વીપુત્ર—

માળ મોતીડાની મોંઘી મંગાવળે.
 કંથ કોડીલા કંઠે પહેરાવળે.
 ચોળી કમુળી રંગે રંગાવળે,
 સાડી સુંદર શરીરે સોઢાવળે.
 હોંસિલા હીરાની બંગડી બનાવળે.
 કોમળ કર કુંદનને કંકણે દીપાવળે,
 હાર હીરા માણેક મઢાવળે.—માળ
 નીત્ય મીઠ લોજનીયાં ભાવે જમાડળે,
 આછાં આછા કુલડાંની વેણી મુંથાવળે.
 સદન વિજળીની જ્યોતે સોઢાવળે,
 મીઠાં જાળનનાં જાંબુ ખવરાવળે.—માળ.

(મુંબઇની ઇમીટશન શેઠાણી !) રાગ-ગઝલ:--

તમે મુંબઇ વિષે આવ્યા, નિહાળી સર્વ હરખાયા
 છતાં સાહેબ ઓ મહારા ! જુઓ મુંબઇની શેઠાણી ?
 અહા ! મુંબઇની અલબેલી ! છકેલી કંઈક સુધરેલી;
 લટકતી લાજને મેલી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી ?
 ફરે છે કંથ ઉધરાણી, લખે નામુ નયન તાણી;
 છતાં કહેવાય “ શેઠાણી ” જુઓ મુંબઇની શેઠાણી ?

પતિ પરદેશમાં આવે, પ્રિયાને પાસ તેડાવે;

પછી વહુ પાંખ ફફડાવે, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી !

સ્વદેશે કામ સૌ કરતી, ખુશીથી ખાંડતી દળતી;

હવે રામા વિના રડતી જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?

ઘરે સસરો અને સાસુ ખરચ વિષુ ખેરવે આંસુ.

જમે વહુ મિષ્ટ ફરમાસુ જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?

કુવેથી ખેંચતી પાણી, નજીવની સાચવે ભાણી

હવે થઇ રાયની રાણી જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?

ઘણી મુંબઈ તણી નારી બતાવે કાંઠ બસ ભારી

ભલે વર થાય ભીખારી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?

અને મુંબઈની શેઠાણી કરે પંધસા તણુ પાણી

રળે વર ટાંટીઆ તાણી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?

પતિ શીતેર લાવે છે, સકળ પત્ની ઉડાવે છે,

છતાં દેવું કરાવે છે, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?

વસાવે નવનવી સાડી, કુલેલી ફેન્સી ચોળી;

ખરીદે છુટની જોડી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?

સુવાસિત તેલને અંતર, રૂમાલો રાખતી સતર;

ગણે છે કોણ ત્યાં ગણતર ? જુઓ મુંબઈની શેઠાણી

કબાટો કે ત્રીજેરી ના છતાં દશબાર ચાવીના;

રપાના રાખતી ગુલા, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?

જશે નાટક તમાશા માં અગર સરકસ સિનેમાંમાં;
 ગણે મ્હોટાઈ ભપકામાં જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?
 સદા નરવી રહે નાડી, છતાં કંઈ નોંધશે ગાડી,
 જશે લટકો કરી લાડી જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?
 કરે ઘરકામ સૌ ઘાટી—પદમણી પાલવે જાતી;
 અહા ! હોંસે હવા ખાતી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી
 નથી નારી સકળ એવી, સતી કંઈ છેસીતા જેવી,
 દયા સૌભાગ્યની દેવી, અસલ છે એજ શેઠાણી ?
 નકલ કરનાર શેઠાણી ? સુણી ના કોપશે વાણી
 હસે પરમાર્થિ ને શાણી, ખરી મુંબઈની શેઠાણી ?
 અપંગો પર દયા આણી, દુઃખીના દંદોને આણી;
 મદદ દેતાં ન અચકાણી ! અહાહા એજ શેઠાણી ?
 સ્થિતિસ્વામી તણી જાણી; વિના “ ઘાટી ” ન ગભરાણી
 શિયળવંતી વિનયવાળી, શુણી ગૃહરાજ્યની રાણી ?

નંદ-ખત્રીસી—

સત્ય શેત્રંજ.

ગંગાજળ નિરમળ સમુ. શુદ્ધ પવિત્રજ સાર,
 તેવું કુળ જો માહરૂં (તો) પડ પાસા પોખાર.
 હંસ ગયો સરોવર તીરે દીકું અમૃત સાર;
 પીધા વિષ પાછો કર્યો, (તો) પડ પાસા પોખાર.
 સત્ય ચુકે જો સાધવી, ધરા ન ઝીલે ભાર;

તે ગુણ હોય જો મુજ મહીં. (તો) પડ પાસા પોખાર
નામ મુખે અમૃત ઝરણ ચોર કરે ભંડાર.

કામી પાસ રહે કામની (તો) પડ પાસા પોખાર.
મીઠો આંખો સર્વદા, ઉત્તમ કૃણ દેનાર.

સત્ય અસત્ય કરે નહિ; (તો) પડ પાસા પોખાર.

વિમળ કમળ વિલોકીને, જામર ગયો તે ડાર
દીકું પણ અડક્યો નહિ. (તો) પડ પાસા પોખાર.

અહંદયા સીતા દ્રૌપદી સતી ખરી નીરધાર.

તેવું ચિત્તજો માહફું (તો) પડ પાસા પોખાર

ભૂખ્યા આગળ જો ધરે, ઉત્તમ લોજન સાર;

ખાધા વિષ્ણુ ઉઠે નહિ (તો) પડ પાસા પોખાર.

રાજકઠીયારાની વાર્તા—(રાજકઠીયારો નોવેલમાંથી

રાગ દોહરો.

ભરતખંડમાં સુંદીરગામ, ક્ષત્રિઓનું મોટું ધામ !
જન્મ નામે પુરનો ધણી, સંનામે રાણી પદમણી !
એક દીવસ નિશાએ રાય, પાસે રાણી ચાંપે પાય,
રાતદીવસનો પડ્યો વિવાદ ! હોડ કરી કીધો સંવાદ !
ચડા ઉતરી બેને થાય; રાજા હઠમાં આવી બાય,
હાજીહાએ 'હાજીહા' કરી, કાળીરાત બપોરરે ઠરી !
ગર્ભવતી ગુણવંતી નાર, મૂકી રાત્રે વન મોઝાર !

રોતી પીટતી રાણી ગઈ, વનમાં પ્રસૂત પીઠા થઈ !
 જાયો કુંવર કન્ડેયો કહાન જાણે ખીજે ભુપ નિધાન !
 પણ પતિ વિણ સતીનું મન કચવાય, જીવે પુત્રને રોવાઈ જાય.
 રાણી શોક અધિક મનઘરે, દીકરો લઈ દક્ષિણ પરવરે,
 ભુખ દુઃખના આલ્યાદીન, સતીનું શરીર થાતું ક્ષિણ.
 પુત્ર ઉગારી માતા મરે સીદ્ધિ સ્વર્ગ વિષે સંચરે !
 મરતાં માદળીયું દીધું હાથ, માતાએ આશિષ સંગાથ,
 કુંવર પછી કઠીયારો ઠયો પીતા કોઘથી કુંવરી વાયો.
 સતિએ દળદર કાઢ્યું દુર, ત્યાંથી આલ્યા શ્રી સિદ્ધપુર.
 કપટે-કંથ વગડે ઉપડે.—(ને)—સતી સસરાને પાલપડે
 કહો જોગી પતી કહાં જઈ રહ્યા ? જંગલમાં જોગી થઈ ગયાં.
 કહો જોગી સસરાનું શું થયું ?—પુત્ર વધુ પર ચિત્ત ગયું.
 કુંવર તાતથી કેમ પમાય ?—સતિને પતિનો સમાગમ કયાં થાય.
 ઉત્તર સામી આંખ્યો કરે દક્ષિણ સામી પીઠજ ધરે.
 જાયો પીતા શ્રી જોધાણ નાથ લે સતી તુજ પતિનો હાથ

દીવાન—

હું મદમાતી માનવતી છું પરજ્યાને ગણું પૈનો;
 પતી પ્રભુ મારી જૂખ કહે છે એ પ્રભુ છે કંઈનો
 ઘરમાં પીટયા પુરી રાજે સાંકળ હઈ સીધારે,
 છતાં ખારીએ જો જોઈું તો ધોકે ધોકે મારે.

પરવશ થઈને રહેલું સદાએ એ ન્યાય છે કંઈનોરે-હું.
 તહેવારે શુભ વસ્ત્ર સજ્જાં તો કહે સાહેબ કયાં આલ્યાં,
 નણ્ણીના વીરાએ બહેની પરણીને ઘર ઘાલ્યાં,
 ખરેખરે આ બધો ખુલાસો વેશ ધારીની વહીનોરે-હું.
 બધું ખરું પણ સર્જનહારે કયાં પુરવને મોટા,
 સ્ત્રી સેવા કાળે સરજણી ખ્યાલ તમારા ખોટા;
 થશે દરજ્જો એક કદી ના કાકાનો ને કંઈનોરે-હું.

સતી ઉજળી--

મારા સંન્યાસી સુજાણ, એકજ ભુલ કરી મોંકાણ,
 અબજોના બંધનથી છુટી, રાજા સંભાળની આણ,
 હુરે અરણ સમી એ નાર, તું છે બેધારી તલવાર,
 ભાંગ્યોદય અમારાં એ કે, પામ્યો વેજલ જેવી નાર.
 સ્વામી આજ થયે સુખનો પુરો ઉજ્યભાણ,
 વીણા તું હું વેલી, અણલ ઘેલોને ધમસાણ,
 વેજલ બહાર ગામમાં રનેહ સુધાના બારે બુડયાં વહાણ
 બાબત આમ, હરે રામ (ર).....મારા.

રા, માંડતીક-રાગ આશાવળી

હઠ છોડ સખી ચલ સંક્ર મેરે, તેમજી વજ્રો કાંન ખુલાવત હે
 નહીં તુમ ખીવ વાંકો ચમન ખરે નહીં, ખાન માન કહુ સાબત હે.
 મોર મુગટ નહીં પહેતલ હય, નહીં આંખ મુસંધ લગાવત હે.

તહીં ઘેનું ચરાવત જાત સખી, વેહે બંસી નાદ ન જાવત હે.
કયું એસો હીયો તેરો કઠીન લયો તોયે લાજ સરમ નહીં
આવત હે.

જાકો જોગીજન ધ્યાન ધરત, બ્રહ્માદિક પાર ન પાવત હે,
તોરી પ્રીતમે ભુલ ગયો પ્રભુતા, તકસીર વે માફ કરાવત હે,
એક બાત ન જુઠ કહું સજની, અબ કયા ઇતના તરસાવત હે.
પિયા માંઘાસે બેગે મીલો ખ્યારી, વેતો તેરોહી નાજ ઉઠાવત હે.

શૃંગી રૂપિ:-

ગાન મધુરાં કંઈ ગા અલી રજની ગાન મધુરાં કંઈ ગા,
તારલીયા તણો સાહુડો ધારી, કામભુગારી ન-થા અલી રજની
ચાંદલીયાને ઉર પર ધારી, એકલડી ન હરખા-અલી રજની!
ચોગીજનો સખી સાથે સમાધી, શીતળ સમીર તું વા
-અલી રજ !

માલતી માધવ-

સિદ્ધિનું સાધન ધન સઘળું જાણો પર ઉપકાર,
પાપે પેટ ભરે તે જીવના જીવતરને ધીક્કાર.
સિદ્ધિનું સાધન ધન સઘળું નિજ સ્વારથ મોજાર;
જે સ્વારથ નવ સાથે તેના જીવતરને ધીક્કાર.

અંદ્ર સુરજ નભમંડળ તારા, પવન પહોઠ વળી સમુદ્રખારા
વૃક્ષો પશુ આપી જનપર કરતાં પર ઉપકાર-પાપે.

પ્રા સ્વારથ પોતાનો સાથે; એમાં પાપ જરા નર વાધે,
 ૧૫ અવિણ્ણ માનવ કેરા, નવ પડે ક્યાંઈ પોખાર-જે સ્વા.
 ૧૨ સી મેઘ કરે જળધારા, ધરતી ધાન ચકાવે સારા,
 પુન્યવાન જન પ્રાણુ જતા પણુ કરતાં પર ઉપકાર—પાપે.

અરણોદય—

હુઃખીને દીલાસો દેતો રંઠનો બેલી ભલી ભાળ લેતો,
 સુનાં આંગણાં શોભાવે મારો રેંટીયો રૂઠો—
 દેશ ઉદયના બણો ઝીણાઝીણા તાર એના;
 નિર્ધનને ઢાંકયા રાખનારો મારો દેવ એ તો—સુનાં.
 જીવનના મંત્ર જેવા જણુ જણુકાર એના.
 ભારતનું ભાવી એ બણાવે ખરો ધર્મ ઠહેતો—સુનાં.
 ચક્ર સુદર્શન બણો શ્રી ધનશ્યામનું એ,
 દેશની લક્ષ્મી રોકનારો રખેવાળ રહેતો—સુનાં.

પુનર્જન્મ—

ગૃહસ્થાશ્રમની શોભા સમજી, નારીથી સમ્મવાય;
 તે નારીને કહો નકારી એ કેવો અન્યાય—ગૃહસ્થાશ્રમનીં
 અવનિમાં ઉપજ્યાં બે સાથે, પુરૂષ પ્રકૃતિ સ્ત્રી સંગાયે;
 વંશ વૃદ્ધિ જેનાં થકી થાય. એથી ઉત્તમજન્યું કહેવાય;
 એ નારીને કહો નકારી એ કેવો અન્યાય—ગૃહસ્થાશ્રમનીં.

નારી વિના કહો કેમણુ નિપજ્યા, સર્વ લોભ પણુ એથી ઉપજ્યા
 ધ્રુવ પ્રસ્થાહ અને ચક્રરાય, એની પણુ નારી મા થાય,
 તે નારીને કહો નઠારી એ કેવો અન્યાય—ગૃહસ્થાશ્રમનીં
 જગત જે આઘશક્તિ, વારી રૂપે પ્રત્યક્ષ પ્રગટી
 ગૃહિણી ગૃહદેવી ગણાય, રીદ્ધિસિદ્ધિ ત્યાં દેખાય;
 તે નારીને કહો નઠારી એ કેવો અન્યાય—ગૃહસ્થાશ્રમનીં

કન્યાવિકયની કૂરતા-

શ્રી કૃષ્ણ મોરારી છે ગિરિધારી લેજે તું ઉગારી આસરો
 તારો છે એક....(૨)

સૃષ્ટિમાં વૃષ્ટિમાં દુનિયાની દષ્ટિમાં સર્વનો તું છે એક
 સુખકરમાં દુઃખકરમાં મધુકરમાં તરુકરમાં સરવરમાં તું
 છે એક....શ્રી.

જળમાં ને સ્થળમાં ને આકાશે પાતાળે જ્યાં ત્યાં તું છે એક,
 સેવકની અરજી લેજે સ્વીકારી, ફેળે વિચારી ધ્યાત,
 શરણે તારે હું આવી માગું છું, સુંદર સ્વર્ગનું સ્થાન—શ્રી.

અરુણોદય—

અજળ સહુણી મારી મરધાનેણી તેં વાલમ વશ પ્રીધારે—તેં વાલમ
 નયન સહુણા મારા કાન કેલીલા મેંતો આજ સુધારસ પ્રીધારે,
 મને ગરવાળીએ દગો લીધો—તમ પાછળ એગ મેં લીધો.

ચાલો પ્રીતમ જઈ કુંજ સુહાવીયે, બંસી બજાવીયે રાસ જગાવીયે
આધીન થયો તને હું અલખેલી દહાણુ અનુપમ લીધારે—તેં.
ઘરની ઊંચી મને રાજ સતાવે, લેંસ લડકી હોય એમ લડકાવે,
લાણી ગણી પણ ભીંત બૂલી એણે મનખો એજે કીધારે.

ભાગ દશમો.

રાજતિલક—

બની મુંબઈની શેઠાણી, હું મોટરમાં ફરું,
તું ખેરે જો આ ખાદી, તો હું કબુલ કરું,
બત્તુ પાટણની પટરાણી, રે હું મોજ કરું, —બની૦
ઘોડાગાડીઓ મંગાઉં, વાડી બંગલા અપાઉં,
પણ ખાદી તો ખેરાઉં, તને મંજરી;
સાડી ફેશનેબલ લાવો, મહારું મનડું મનાઓ,
વળી એરોપ્લેન મંગાઓ, આપી વરદી,
ઉડે અદ્ધર સરસરસર ફરસર જાય રે હું તેમાં ફરું—બની૦
ખેરો હોંસે હોંસે ખાદી, ખ્યારી એમાં છે આખાદી,
મળે આખાદી ને જાય ત્હારી સરદી,
પૂરો મહારા અભિલાષ, માનો મહારી ફરમાશ,
મહારું દિલડું બનાવી દીધું ફરદી,

હૈ-યા-મા-ચરરર રરરર ચરરર રરરર થાય રે

હું કેમ કરું—બની૦

સ્વદેશ સેવા—

અમે સહુ એક જાડની ડાળ,
નથી બુદ્ધાઈ અમે સહુ ભાઈ, એક માતના બાળ,
હિંદુસ્તાન છે દેશ અમારો ભારતી માત અમારી
નવ ઠરીએ તેને માટે આ જન અમારી પ્યારી—અમે૦
હિંદુ સુસલમાન; પારસી ચાહુદી ખ્રિસ્તી જાત અનેક,
જાત બુદ્ધી છો રહી અમારી, પણ અંતર છે એક—અમે૦

પુંડલીક—

હમણાં તો નથી નવરાશ ગુરૂરાજ, અમે ઘડપણમાં ગોવીંદ ગણું
મરણ પછીની વાતો કરો છો ખોટી, ત્યારે હમણાં પહેરવી લગોટી
વાત થાય જે ઉધારની તે ખોટી, કેમ શ્યામલાલ
હજી બાંધવા છે મારે કંઈક માળા, હજી થાવું છે દશવીસમીલવાળા
ઘર તાળું કરી કુંકવાં દીવાળાં—કેમ શ્યામલાલ....સાચુ....ચારઘડ
જ્યારે ચાલશે નહીં કાયા અમારી, ત્યારે સાંભળીશું કથા આતમારી
મળે નારી નહિતો રહેજે પ્રજાચારી—કેમ શ્યામલાલસાચું

રા. માંડલીક,

ધન્ય ભાગ્ય મારે આંગણે આવ્યા, શોરઠના શીરતાજ,

વધાવો રાજ કુમકુમ થાળ ભરીને આજ-ધન્ય ભાગ્ય,
 ચંદ્ર સુરજ સમ તપો અવિચળ, જગમાં તારૂં રાજ;
 અન્ન દાતા તારી જુગજુગ કિર્તી પ્રસરે મહારાજ-વધાવો
 સોરઠ તણા સુખા અમારે આંગણે આળ્યા
 સુરજ ઉગ્યા સોનાતણા અમ અંતરે આળ્યા
 ગીરનારનાર આધાર મારાં ધામ દિપાળ્યાં-ધનભાગ્ય.

અર્ણોદય—

અણુભોલ પળ વીતી જતી, અણુભોલ કયાં ઉભાં રહ્યાં,
 એધાણુ શાં આપું હવે, વેચાણુ દીલનાં થઈ ગયાં;
 નીશાનીઓ શાની આપું હવે રયામ ?
 આપ પૂછે દીલને છો દીલના દીલારામ—
 ભાવનાની ભક્તિ તમે સ્નેહથી સ્વીકારી,
 પ્રીતિ પૂજારી તમે બાલા ઉપકારી.
 અળે ઉદય થયો ભાણુ-જીવનમેં આળે ઉદય થયો ભાણુ

જન વિજય—રાગ-ગઝલ (ગૌપોકાર)

નથી દીધાં દુઃખો તમને, ન ત્રાસે તમને બાળ્યા છે;
 અમારા બાળનો હક દઈ, તમારાં બાળ પાળ્યાં છે;
 અમારા દેહનાં દેવતા, નીચોવી તમને અર્પ્યાં છે.
 કરાવી પાન પયનાં ને જીવન તમને સમર્પ્યાં છે !

અરે ઓ હિન્દના વાસી, શું બદલો એહ આપો છો !
બનાવી ચર્મના જોડા, છરાથી ગળાં કાપો છો.

અરુણોદય—

તમે જો જો ન વાયદા વીતાવજો
પીયુ પહેલી પેસેજરમાં આવજો;
હાર તોરાથી સ્વાગત શોભાજોરે—પીયુ.
સિલ્કની કીનાર કોઈક વાયલ આછેરાં,
કોઈક નવા નાટકના અચ્છા ઓપેરા
થોડાં હેન્ડબીલ હેરઓઈલનાં લાવજોરે,
એક હારમોન્યમ પેરીસનું લાવજોરે
આવવાનો તાર મને આગળથી આપજોરે
તમે સામા સ્ટેશન પર સીધાવજોરે—પીયુ

વીર કેશરી—

આપ પાપડવાડીમાં પધારજો દહેરીલાલ
મંદીરની સામે મકાન છે, નીચે દેશી દારૂની દુકાન છે.
રંગરંગીલા ચાલ ભારી પાડોશમાં તુલસી ક્યારાનું નિશાન છે.
છબ્બમાં ! તુલસીના ઝાડનું નિશાન છે—દહેરીલાલ
અખંડ ને અભંગ આજ સાંજ પહેલા પધારજો.
હડતાળવાળાનું તોફાન છે, જ્યાં હડતાળવાળાનું તોફાન છેદહેરી

જોખમ ભરેલું કામ પુરી પાંચાત છે, ધાસ્તી છે ? આફતમાં
જાન છે, મારા બાપની ધાસ્તી છે—હોરીલાલ.

સુકન્યા સાવિત્રી—

ના તરસાવ (૨) મધુકર ડાંખ દહ કયાં ઉઠે,
ફરી ફરી નહીં મળે આવો દાવ—ના તરસાવ.
સ્નાન કરી લે તન સરોવરમાં,
કળશ ચનકના ગ્રહીને કરમાં,
લઈ લે સુખનો દલાવ—ના તરસાવ,
ઝાકળનું જળ હોય ન મીઠું, બાણી જમશે કેા અગ્રહ
તજ તુજ શ્યામ સ્વાન સ્વભાવ—ના તરસાવ.

છત્રવિજય—

અલી નયન બાન કયાં વાગ્યાં !
મનના મુગ્ધ ભાવ કયાં જાગ્યા ? સાચુ બોલ બોલ બોલ
કોણ રાસકવર મળ્યા પરસ્પર કયાં ? હૃદયે અનુરાધા
લોચનીઆં મહાધરાં તલસે અધર સુધાર તરસ્યાં,
વશીકરણ કોણે કીધાં આ, બહાલ કહે કયાં વરસ્યાં ?—સાચું.
લાલ કોણને લગની શાની, હજી હું બાળ કુંવારી.
ચાલાકી મુકી દો અતુર, બાણી ઠગાઈ તમારી

ગઝલ કૃષ્ણ-

તખ્ત વાલે રહે બાકી ન હંકુમત વાલે
 હોકે મોહતાજ પડે સોતે હે દોલત વાલે
 ન વેા યુસુફ હે ન ફરહાદ ન મજનુન મારપે
 કુસ્તઅે તેગે અદા હેા ગઅે ઉદ્દત વાલે
 હાજતે પુરી કીયા કરતે થે મોહતાબુની
 કયા હુવે હાયવેા હાતીમસે સખાવત વાલે
 રાસ આઈ ન ઉન્હે શુલશને અલમકી હવા
 સુરતે રંગે હીના ઉડ ગઅે નીગાહત વાલે
 નવેા હયદર હે હમઝા હે બાલીદ બાકી
 નામસે જીનકે લરઝતેથે શુબઅત વાલે
 ચલદીઅે કૃષ્ણ જમાનેસે સુહેલો એબઝ
 કમ નજર આતે હે અબ અયસે ફસહત વાલે

નાઅત-

સખ હીંદકા ડંકા આલમમે બજવા દીયા કમલીવાલેને
 માંગ અપની ઘટાને બીજલીસી ચમકાદીયા કમલીવાલેને
 સખ હીંદકા ઉસકી આલમમે ચમકાદીયા કમલીવાલેને
 કાશીર કી ઝબાંસે અદલાહ પઢવા દીયા કમલીવાલેને
 બુદ્દેંકી લપીસે આલમકે મેહકા દીયા કમલીવાલેને
 એક સાંપસા દીલપર આશીકકે લહરા દીયા કમલીવાલેને

કુશારકે છુટે છુટ ગય ખુત દુન્યાકે સખ હુટ ગયે
જળ લાઈલાહા ઈલલાહ ફરમા દીયા કમલીવાલેને
વેા કમલી અજળ લાકીમતથી કીસ નાઝસે હકને સરપે ધરી
સખ ઝરકે હુશાલેવાલોકે શરમા દીયા કમલીવાલેને

ગઝલે હકીમ —ગઝલ-કંવાલી—

મગદુમ અલી મોહમદ, તેરી કલીયરકી નગરીયાં આંખોમે ખસીહે
હુખીયા, હું ખહોત લીજે, પીયા મોંરી, ખખરીયાં, અખ જાન ચલીહે
નયન.તોરે મતવારે હે, જોર દીલમે ઉમંગહે. કયા સાખીરી રંગહે
કયું ન મંચ ઈતરાઉં સાખીરી મોરી ચુંદરીયાં સાખીરને રંગી હે,
હુવારે જો તેરે આલું, દીયે ઘીકે જલાઉં ખીપતાકે સુનાઉં;
ખુશહો કે ચડાઉં તેરે રોજેપે ચદરીયાં ચેહ મનસે ખસી હે,
શાખીર પીયા મુઝકો તો તેરી આશ લગીહે, જો દુખ ચલી હે,
મજબારસે અખ પાર લગાદે મોરી નૈયા, તુમ હકક વલી હે,
દશખીસ સાખીયોમે ખુરી, એક સાખી હું જો હુવારે ખડી હું
ઇન સખકે હાથોસે મોરી ભરદે, ગજરીયા કયું દેર લગી હે;
જાતે હેં હકીમ આજ સુનો જાનીએ કલીયાર, મગદુમ કે દરપર
અલ દેખ સાખી અખ તું કલીયરકી નગરીયા, કયા ધુમ મચી હેં

મી. મુરાદેઅલી ઉસ્તાદી લખન

મદીનેમે મોહમદ આયો દીલબર સમ્મો દીનજગાયો.

સરવર સમ્મો દીન જગાયો—મદીને

જુએકી રાતકે જન્મજ ધરીએ. અમીના ઘર બધો.

દાઢ હલીમાં પાલના બુલાવે હુરાયે મંગલ ગાયો

અબદુલ્લા ઘર અનંત વધાયો—મદીને

નળી મોહમદ ચલે મેહરાજકુ, ચોથે બરસપે આયો,

ચોથે અરબસે અંક શેર ખડાતા, અંશુઠી નળીસે પાયો

મુદત પરદેમે દીખાયો—મદીને

ઉસ પરદેમે નળીકું બીઠાયો. અનહક લેદ બતાયો,

આશુક માશુક દોના હીસમીલ બઠે આશુક માશુક મન

ભાયો. નળીજી મહેરાજસે શીધાયો—મદીને

નુરકી પયરી નુરકા જામા, નુરકી સેજ બીજાયો,

નુરકા મહેરા, નળીજીકે શીરપર, મોતીયન મહ બરજાયો

નળીજી મહેરાજસે આયો—મદીને

કલમા પઠો નીત નુર નળીકા ઇલકે—દીન સોહાયો;

ઈલાકા ઇન્દહીલાહા મોહમદ રસુલીલાહ કલમા મુખપાક પકાયો

નીરોશા તેરે કદમામે આયો—મદીને

નહ ગઝલ—“મેરે મૌલા બુલાલો મદીને મુઝે;”

મેરે મૌલા બુલાલો મદીને મુઝે,

ગમે હીજરતો દેગા ન જીને મુઝે,

કાફલે વાલે સબ ગમે, મંચ હાથ મલતા રહે ગયા,

જાન તડપતી રહે ગઈ એર દીલ મચલતા રહે ગયા,

લીલા સાથ ન અપને કીસીને મુઝે, મેરે મૌલા ખુલાલો
મદીને મુઝે,—૧

દેખીએ કીસ્મત મે લીખી હે જ્યારત યા નહીં,
દેખીએ રાઝે પે હજરત ખુલાલો હેં યા નહીં.
ચોંઢી સોય હે બારા મદીને મુઝે, મેરે મૌલા ખુલાલો
મદીને મુઝે—૨

અય અજલ મત જાન લે ચહે જાન બહોત મુસ્કીલમેં હે,
જાન હું રાઝે પે—ચહે અરમાન મેરે દીલમે હે,
કોઈ દીન અલી આર દે જીને મુઝે, મેરે મૌલા ખુલાલો
મદીને મુઝે—૩

હીંદસે યા સાકીયે કૌસર ખુલા લીજે મુઝે.
એક ખ્યાલા આખે જમજમ કા પીલા દીજે મુઝે,
પડે હીજર મેં પીને ન આંસુ મુઝે; મેરે મૌલા ખુલાલો
મદીને મુઝે—૪

યા મોહંમદ મુસ્તફા તસકીન તો કીજે મેરી,
આતીશે કુશકત મેં જલતા હું બખર લીજે મેરી
લગ ગએ મોતકે આને પસીને મુઝે; મેરે મૌલા ખુલાલો
મદીને મુઝે—૫

ફીકર દુન્યા સેંકડો હંચ હશરતે દીદાર હે
મય મુસાફીર હું એકલો તેરિ મદદ હરકાર હે.

કોઈ રાહ મેં છુટે ન છીને મુઝે, મેરે મૌલા બુલાવો
મદીને મુઝે—૬

માર ડાલા ઇંસ વતન ને ઐર હિંદુસ્તાનને,
મુંદલીસ ને બેકશીને શૌકને અરમાનને,
દીએ રંજયે રંજ સહીને મુઝે, મેરે મૌલા બુલાવો
મદીને મુઝે—૭

આસ્મા થામે જમીન પકડે વતન રોકા કરે,
મં'ય ન ઠયડંગા ન ઠયડંગા કોઈ ચીખા કરે.
કીયા યાદ હે મેરે નબીને મુઝે, મેરે મૌલા બુલાવો
મદીને મુઝે—૮

અરકે હસરત રાત દીન આંખોહો મં'ય બરસાઈગા,
નુર ઇન્શા અહલાહ આંખોસે મં'ય મદીને બાઈગા,
યેહી બાવેંગે લેકે સફીને મુઝે, મેરે માલા બુલાવો
મદીને મુઝે—૯

ગઝલે—રહમત બન, અજમેર

જોગીકા બરન હમને લીયા ચારકી ખાતીર.
મસજીવમે બને મુલ્લાં તો મંદીરમેં પુબારી
દરગાહો મેં સબદહ નશીબન કે ગુબારી
હર નગરીમેં ડુંઢા કીયા બન બનકે બીકારી
કયા કયા ન કીયા મયને તેરે દીદારકી ખાતીર—જોગીકા.

પંડીત બી જરૂરાદાબી સેયાને બી ખુલાચે.
 સયારે સન્નાસો ફેા બી દીન અપને દીખાચે
 હર અમીલો કામીલ સે વજીદે બી પડાચે
 કયા કયા ન જતન કર ચુકા હીદારકી ખાતીર—જોગીકા.
 મજનુ' કી તરહ ફિરતા હું આવાર હસા બન બન
 ઇશ આતશે હીબરાં મેં જલા જલા હે તન મન
 ઉસ ખુત કી મોહબતમેં બના શીકલે બરહમન
 માબુદ રંગે હય મેરી જુન્નાર કી ખાતીર—જોગીકા.
 નાં કુચ્છ મેં પાયા ન ઉસે બાગે અર્જ મેં
 કઆખેમેં બી હુંદા ઉસે કાશીકે મકા મેં
 મસજીદ મેં મીલા ઔર ન મીલા કુચ્છે ખુતામેં
 હર હર મંચ ફિરા અપને ખરીદારકી ખાતીર—જોગીકા.
 મુહબત સે દીલો જાંસે હું મંચ શયદા તુમહારા
 લીલલાહ ખુજા આંતશે હીબરાં કા શરારા
 ખેચેન હુવા જતા હું હીદાર કી ખાતીર—જોગીકા.

સંસાર લીલા—

ઇશકકે ખાબરમેં જુહી મહોબત લાયેંગે.
 લૂટને જોખન જો અયેં હયેં વહો લૂટાકર બાયેંગે.
 મેરી બારા બરસકી ઉમરીયાં જોખનકા ઉભાર હય
 અખરૂં તલ્લખાર હય આંખો કટાર હય,

જીરકો દેખા બસ તીર હમને ફેંકા ંહો બીસ્મીલ-
શીકાર હય.

મેરે સીને પર કચ્ચે અનાર હય.

મુજસે મહોબત ંહો બરછીકી ધાર હય.

દેખ પતલી કમાનસી કમરીયાં સાવરીયાં લાચાર હય-મેરી.

મંસાર લીલા— —રમુજ ગાયન:—

મંય ઉમર ખાનકા ચેલા કે ધુણો ખેટા મેરા
કોઈ ડાકની કોઈ છાકની હો ગામકી પરગામકી
ચોચણુ કોઈ ભેગીની કોઈ ભોગીની ધોબન ધાંચણુ ખુડચલ,
કોઈ ઘરો ઘરોંકા ડેરા કે ધુણો ખેટા મેરા અંબલયમ્બા
ધુપદાન કોઈ લાવો ચે સલીયાં પ્રીર સલગાઓ
બસ જલાકર ખાક કડે, ફીર ખેઠ મોજ ઉડાવો
આકાશસે પાની બરસે તડતડકે બીજલી કડકે
લેંસાસુરકા સીના ફડકે બસ રખખો ઇસે પકડકે
કોઈ અથો મને અચાવો નમ્મી રેખીના ખાવ!
આંચો ભુત લાઈ શું ખાવા માંડશું બૂત હવે ઉજરાવ!
અબલયમ્બા

ભાગ અગ્નીઆરમ્ભ.

કામલતા-

રસ ભર્યું આ જોળન જાય, રસીક રંગીલા વીના;
 અંગ ભર્યો આ રંગ સુકાય, રંગ રંગીલા વિના;
 સુંદર ખાગ શરીરનો, ખીલ્યો છે નવરંગ,
 અંગે કુવારા ઉડતા માળી જ્યાં અનંગ ”
 કુલ પ્રેમી રૂપી કરમાય, ખીલાવે કોણ લોગી રંગીલા વીના

મીરાંભજન-ભજન પદ.

નીત નીત લજ્યે તારૂં નામ, તારૂં નામરે તારૂં નામ.
 પ્રેમ થકી પ્રભુરે મળ્યા હોજી.
 અન્ન ન લાવે, નૈષ્ઠ્ય નીંદ્રા ન આવે, સેજલડીએ પધારે
 મારા શ્યામ
 આની તીરે ગંગા વહાલા, પેલી તીરે યમુના વહાલા.
 વચમાં ગોકળીયું રૂડું, ગામરે-પ્રેમ.
 મીરાંબાઈ કહે પ્રભુ ગીરધરના શુભ,
 છેલી બાકીના છે રામ, રામ, રામ, રામ, રામરે-પ્રેમ

લીંગમપિતાહ-

જગમાં મેં જોયું કુબ્જરમાં કુબ્જર નારી વશ કરવીરે.

લાખ ટકાનાં લાડ લડાવે આપો ધનની કુંચી,
 કુલ સેવામાં રાખો તોપણ કહેશે મુજને ખુંચીરે....જગમાં
 મુવણું કટારે કસ્તુરીનું આતર દઈ પોષાય,
 અન પાશો તોય લસણની ગંધ કદી નહી જાય રે—જગમાં
 હામીપર અંકુશ કર્યો કરી ઘોડા કાજ લગામ,
 સ્ત્રી અંકુશ કરવા ટાણે શું હરી ગયો તો ગામ—જગમાં

સરસ્વતિચન્દ્ર.

હું પરણું કદી નહી પીડા ધરું નહીં શીરે કદાપી સંસારની
 રહું બાળ કુમારી, સદા બ્રહ્મચારી ભક્તિ કરું વિશ્વાધારની.
 પ્રીતી તણાં પીંજર વીણે પરવશ થઈ પડવું નહીં.....
 સંબંધીઓના બંધની બેઠેથી તન જડવું નહીં.....
 આ નાટકી સંસારના, હુગ્ધા મહીં મરવું નહીં.
 અમૃત ગણીને વીષયના વીષ પીવાનું મન કરવું નહીં
 બુદ્ધી માયાના અંધારામાં હું ગડું નહી, રહી વાત હૃદયમાં
 વીચારની.

સરસ્વતિચન્દ્ર—

પ્રીતી કરીશું, તરછોડી પરદેશી...હાં છોડી પરદેશી, (ર)....પ્રીતી
 ડંશ દઈ અહો ભ્રમર કુમુદને, હો છોડી પરદેશી હાં છોડી
 (ર)....પ્રીતી

પુરી પંખીણી પ્રેમ પીંજરમાં આખર મરોડી પરદેશી,
 હાં મરોડી પરદેશી.....મરોડી પરદેશી.....પ્રીતી
 ત્યાગી કુમુદ, વન લટકીયો લમરા, લમરા આવ્યો અહીં શું
 ફરી દોડી.

હાં દોડી.....પરદેશી.....હાં.....દોડી.....પરદેશી.....પ્રીતી
 ઉડીજા ઉડીજા પંખી, મુસાફર રેન રહી છે. હવે થોડી, પરદેશી
 હા થોડી પરદેશી.....હા થોડી પરદેશી.....પ્રીતી.

માલતી માધવ

લ્યો સુંદરી સુમનની માળા, જપ કહેજો પ્રણામ અમારા;
 માળા નહીં પણ વરમાળા, સુંદર વર ઓ...શરમાળા;
 મુખ દર્શનથી મન ચોરી (૨) ચિત હરી ગઈ જાણ ચકોરી,
 તમે કિશોર એ નવલ કીશોરી, મટકે મોઢાં મટકાળાં....લ્યો.

માલતી માધવ

ચાલ....ચાલ....ઓ....અલપેલી, વળી વળી પાછું જીવેશું પ્રેમધેલી
 તારા ઉરમાં આનંદની હેલી, સાહેલી, તારા ઉરમાં આનંદની હેલી
 મળ્યા હવે લેગા, ચંપો ને ચંપેલી.....ચાલ ચાલ
 મારા પગની ઝંઝરની ખીલી, વારે વારે પડતી ઢીલી;
 (ખીલી જેવી ઢીલી, એવી તું એ છે હઠીલી, હવે ચાલ ?)
 (આવીયે છીએ)

માલતી માધવ—

નાનકડી નાબુક નાર હું બહુ નાનકડી—બહુ નાનકડી. (૨)

મારા જ્ઞાતાની છું લાડકડી (૨) બહુ લાડકડી (૩)

આંખ તણે પલકારે પટકું છું લાલને—

નાની શું સમજે જ્ઞાતાના જ્ઞાતને.

હું તો બધીએ સમજુ છું, જાણી લોજો ભરથાર તું બહુ માથેચડે

(૩)....નાનકડી

જગતસિંહ

હું છું રંગીલો જુવાન ફક્કડ અક્કડ ચાલું આમ

જાણું છું વીધા, તમામ, રસીકલાલ માફ નામ.

બંદાના રૂપ આગળ માનો, કામદેવ પણ તુચ્છ.

કંઈ કામની શીદા થાય છે, જોઈને મારી મુચ્છ,

એકકો છું, વીધામાં તેથી, પંતિમાં પંકાઈ.

કસસી પુરો ગાવા માંહી, રાગણી ગાઈ,

મીરાંબાઈ.—

ઉઠ લાઈ તું બેઠો થાને શું સુતો સોડ તાણી, સમર રામનેજી

રામ નામ છે ભવાબ્ધી તરવા ભજનને સારંજપ્રાણીરે. અવસર

કામનેજી

મારા મારા શું કરે સુત પીતા દારા દેહ.

સુરખ મનવા મોટમ માની માયા માંહી મોહ માંને, માથે
છેલું-ઉ

ઉત્તમ અવસર આજી આખો, ખોટો બાણીસ ખોમાં હીરો
હાથે છેલું

(શ્રી રામચન્દ્રને વનવાસ જતી વખતે કૌશલ્યાએ રોકાવા
રહેવું તેનું)

ભજન.

આજ રહો મોરે ખ્યારે રઘુવીર; આજ રહો મોરે ખ્યારે—રઘુ,
જો તુમકો બનબાસ દીયો હે, કરીયે ગમન સંકાલેરે—રઘુ.
રઘુવર કહે સુનો મેરી જનની, યહ વૃતનીયમ હમારે;
અબ ન રહું ઘર માત કોશલ્યા, ઇશરથ બાચા હારેરે—રઘુ.
સીતા સહીત સૌમિત્રા નંદન લયે કુટુંબસે ન્યારે;
તુલસીદાસ પ્રભુ દુર ગમન કીયો, નયન વહે જલધારેરે—રઘુ.

સુરદાસ—

આ તારાં વચનો સારાં સનેહે સંભળતાં.

શાન્તિ પામ્યું છે મન માહરેરે આજે—આ. તારા.

જગની જંગળમાંથી બળતો બચાવ્યોલ

ધન્ય હુરે ચિન્તામણી ધારેરે આજે.—આ. તારા

ભક્તિ ભગવાન કેરી કરતાં હમેશાંલ.

થવાતું ત્વરાએ હુમ તારેરે શમણ—આ. તારા.

અનસુમા—

આંખ વિના અંધારું રે સદાય મારે આંખ વિના અંધારું
 કોઈ કહેશે લાલ લીલું. આ ઘોળું ને આ ખીણું.
 મારે મન સઘળું કાળું કાળું રે [૨] સદાય
 કોઈને જગ લાગે સાફ કોઈને લાગે નડારું, મારે મન જીવતર
 ખાઈ ખાઈ રે—સદા.

નંદખત્રીસી—

આ સ્વપ્ના સમ સંસાર સમજી દ્યોને શાણા.
 દુર્લભ માનવ અવતાર, અવની મહી ઓરાણા,
 બાળપણું રમતા ગુમાવે, જીવાનીમાં લંપટપણું ભાવે:
 વૃદ્ધપણાએ જીવ લોભે તણાએ રટે નહિ કીરતારરે,
 મરણુ શ્વાસ જવ ચાલુ થાએ કૃત્ય કુંડા નજરે ઉભરાએ
 પીડાય ભારે, પરતાય પાપી તારે, આંસુ વહે ઓધારેરે:

પવીત્ર લીવાવતી—

અવર મદન અલખેલો, આતો અવર મદન અલખેલો, અ.
 શરદ પુનમના સુધાકર સરખો આજ નગરમાં ઉગેલો અ.
 મનોહર કસ્તુરીયા મૃગ માફક જોજીં અડખે ઝુકેલો અ.
 હું નીરભાગી નાથે તજી મને વેશ્યા અવાસે વસેલો. અ.
 ધન ગણીકા ધરણીતલ તુજને પ્રીય કર્યો મમ પરણેલો. અ

ચન્દ્ર ચક્રારને મધુર મેઘ સમ મુજ મન રંગ રહેલો. અ.
મહીયારી વેશે નહિં જાણે, મમ છળ છેલ છબીલો, અ.

સુરદાસ—

અરે રંગ જે લાગ્યો તે લાગ્યો, શીદ સોંવે ફરી જે જાગ્યો....ટેક
હંસોની ગતી હંસો જાણે, કાગ ન કાંઈ પીછાણે.
ઘાવ રહિત ઘાયલની ગતીને જગમાં કયાંથી જાણે....અરે.
દરદી વીણુ દરદની દશાને લક્ષે કોઈ ના લાવે.
સુર લજનનો રંગ ના ઉતરે. અમિત ઉઘાપી આવ્યે....અરે.

-મીસ ગૌહર-ભૈરવી ઠુમરી. તાત ત્રીતાલ-

નાયક લીયે ગબનવા મોરારે, મોરા નાહકલીયે ગબનવી મોરારે,
જમસે ગયે મોરી શુદ્ધ હું ન લીની બીતો જાત જાત
જેખનવા મોરારે.

મી. મહમદહુસેન. રાગ યમન કલ્યાણી તાલલાવણી

અખ નાખને ગિરધારીરે હમારી તેરી, ગિરધારી વનમાલી-
અખ નાખને

શાલ દુશાલે આપતો આઠે હમે ઉડાઈ કારી કમરીરે. હમારી

ઉદયભાણુ—

અહો દીલદાર જરી દેદાર દિવાનાને દેખાડોને
અરે લટકી અધર પટકી મરે પટકી જગર ખટકી

અરે આધાર સુધારસ સાર ચતુરાને અખાડોને—

મુખે અટકી મધુર મટકી અરે છટકી અધર છટકી

“ દીલની થાપણ ઓળવી, ઘટે ન કરવી ઘાત;

સાખી—“ પ્રાણ કહો તો પાઠવું, વાલમ કરવા વાત.

મીસ અચ્છનખાઈ—રાગ મહાડ, તાલ, દાદર—

પીયાસે સખીરી નયનાં વગેા અરે હા પીયાં.

અમી હલાહલ દમભરે, સેત સ્યામરત નાર,

મરત જીવત ઝુકઝુક પરત જીહી ચિતવત ઇકવાર—પીયા

મુખસુરતખલા—

હારે કાંઈ બાંકો સિપૈયા લુભાય ગયો.

હારે મોરે જીહિયામે, સસાય ગયો.—હારે

તન મનબારા જોબન પ્યારી હબબ વાફજી વરવા.

સંયા દિવાની બાળા એકે, સોહયે ગયો—હારે

કાંઈ ઓર કુછ સુંજ નહિ, અતેશી જલક દીખાયે

યે જસે નયને મેં મોરે રાખું પલક છુપાવે.

યા અળતો હે ધ્યાન એહી ઉનપર કુરબાન ગઈ

તન મન ધન વાર દઇ છુપાઈલી, મોરે મન લુભાય ગયો

ભાગ ૧૨મો.

જળધર સતી વૃંદા—

જા, જા, અહીં શરમાવે, શાને ઠાકી; સતાવે રીખાવે શું આમ
પીયુ પંખી વિજુ યૌવન ઉપવન સુનું,
રસના ભોગી વીણ, સરવે સુનું....સુનું.

મદ ઘેટી અહીંથી જા જા, રસઘેલી અહીંથી જા જા.
લટકાળી, ચટકાળી, મટકાળી, મતવાળી.....જા. જા.
ખીચારી પ્રેમઝરો ક્યાં ઉભરાવે, નાવલિયા સંગ ખાલા
ઝરણું ઝરાવે.

મને શાને સતાવો (૨) મન મુંઝાય; અકળાય દુઃખી થાય.
જા જા

આજરાવ પેશ્વા—

જોખન રંગે રંગાતી. છાતી, સુપકવ અનાર.
છાતી સુપકવ અન્નાર, હીરાનો હાર, શોભીત સુખકાર,
કટી કેશ ભારે લચકાતી, વાયું વેગથી હું વહી જાતી.
ગાલ આ લાલ શા, રંગીલી છખીલી હું નાર,
હશે પુન્યશાળી કોઈ મને ચાહનાર.....રંગાતી.

મુદ્રાપ્રતાપ—

સતી તણાં મુખ સા પતિ ચરણે પતિ વડે ચુકી ચોટલો (૨)

પતિતી રહે અળગી પીયર તે પાપનો પાંચે ચોટલો (૨)....સતી
 પીયરનાં નકામાં, મીઠો સુકો સાસરીયાનો રોટલો (૨)....સતી
 મહીયરનાં રંગ મહેલ નકામાં, રૂંડો આઢી ગજ સાસરીયાનો
 ચોટલો (૨)...સતી

મુદ્રાપ્રતાપ—

ગીત વખતનાં ગાવાની ગત, પુછી જુઓ ગાનારાને,
 જેવું તેવું ગાવાની ગત, પુછી જુઓ ગાનારાને.
 મહાજન મોટા થવાની ગત, પુછી જુઓ થાનારાને;
 વીણ બોલાવે જાવાની ગત, પુછી જુઓ જાનારાને

મુદ્રાપ્રતાપ—

સખી કોયલ ટોકેરે ટીહુ ટીહુ સાદ કરી-ટીહુ સાદ કરી (૨) સખી
 શુભ શુકન વીલોકેરે હૈયે ખહુ હેત ધરી (૨) સખી.
 પતિને મળવાનીરે આતુરતા છે મનમાં ઘણી. (૨)
 હોંશ હઈડાની છાનીને, પુરી થાશે ચોરમણી (૨)
 પુણ્ય પુર્વનાં સાચારે રૂડા નર વરને વરી
 સખી આપણ પાંછારે, હવે ક્યારે મળીશું ફરી (૩)....સખી

મુદ્રાપ્રતાપ—

ઉભા રહો ! ઉભાં રહો ! ઉભાં રહો જરાય ! ઉભાં રહો જરાય !
 ન મારાથી ચલાય.....ઉભા રહો !

(કેમ શું ! થયું) વાઝો કાંટો ઝીંણો; તેથી ઉપડે ન પાય.
અરરર.....હુઃખ બહુ થાય.....ઉહુ ? ખુબ બળે લહાય,
બાણે પ્રાણ મારા બાય....અરર ઓય....ઉભા રહો.

પુદ્ગલેવ

તું છાની છાની નયન તલસાવે સખી શાને.
તું ધીમી ધીમી પ્રિયતમ પાસે અત્રી બંને,
તું ધીમી, ધીમી (૨)—તું છાની
રસકુંજની વીહારી, તું છે શાણી સુકુમારી,
વહેલી અધરસુધા બઈ પાને, તુ વહેલી, વહેલી (૨)—તું છાની
હાં, હાં, મીઠી દબટી મીલાવી, હાવભાવથી રીઝાવી,
ત્નેવ રસમાં ભીબવી સુખી થાને.
રસિકડી તું રસમાં (૨)—તું છાની.

પુદ્ગલેવ

કુલની પાંખડી લ્યો પ્રાણ—કુલની.
ગણી અંતરની ઓળખાણ—કુલની.
સ્થામ સલુણાં, અમ ઘર આવ્યા, શા કરીએ સન્માન,
નાથ નગિના પરિમલ ભીંના, મનમાન્યા મેહમાન—કુલની
સાણા ઝાઝું શું કહીએ સમજીને, સખી નયનના બાણ
વમળ વમળ આ સરોવર જળનું, લોગી જમર સુબાણ—કુલની

પુષ્કદેવ

પીયુ પીયુ પોકારતીરે, પપૈયા વધુ ગુરે વનમાં,
 વીરહ અંગાર ઉઠે તનમાં અતિશય બળી રહી મનમાં-પીયુ
 ખીલતી આ કળી કુસુમની, લોગી વિના કરમાય
 ઝુલતી આ લલિત પાંખડી, લોગી મધુકર ચ્હાંય-પીયુ.
 બાળા રસાળી અંતરે આકુળ આકુળ થાય;
 નન્ન નવોઢા નૈતમ રમણી, રસિક નરવર ચ્હાય
 હંચણી દુઃખી થતીરે, કૌમળ માનસ ઉપવનમાં-પીયુ

પુષ્કદેવ

વીષધી ભરેલા જગમાં, અમૃત બતાવો સાચું,
 જ્ઞાની પાંડિત સહુને વિનવીને યાચું--વિષધી
 કોઈ કહે અન્ન પાસે, કોય કહે સ્વર્ગમાં છે.
 દેવો મથે દરિયા વાંસે, પાણી જોઈ પાછા નાસે;
 ભરૂંસે ભુલ્યા છે સઘળા, મનેપણએ લાગે કાચું--જ્ઞાની
 અમીનો ઉછળતો સાગર, સુધાભર્યો રસ રત્નાકર
 અનુપમ સ્વર્ગીય સાકર, મળે પ્રભુપદ રજ પાસે.
 પરીક્ષાને જો ઇચ્છે તો પ્રેમી થઈ તપાસો સાચું--જ્ઞાની

પિતૃલકત પુંડલીક

મને તું માફ કર શાણી વચનપર ફેરવ્યું પાણી,
 ખરે હું કુર છું પ્રાણી, ગુન્હેગારી અમારી છે.
 લકંબા છો ધુતારા છો, ઠગારા આપ છો પુરા.

અધુરા લે શના ભાશે, હૃદય માંહી કટારી છે,
જગતના પાપની ઉપર, અખત્યારી હમારી છે.
બહુયા રાંડે રનત જેવાં, ખરેખર આપને ખેટા.
લડે છે શીંગલા શ્વેટા ભયંકરતા થનારી છે
અમે મસ્તાન પંખીડા અમે મહોબત તણા કીડા.
વડીલો પણ હતાં એવાં કણુલાત એ અમારી છે.
રૂપાળી જોડ છે અમી, ટળી ખાપા થયા ત્વામી.
રહી ના લેશ પણ ખામી, કહો (આ)જેડ સારીછે.
ઈબ્રો તો નથી લીધો, રસીલી આજ નખરાનો.
હવે ના તલસાવ, ના ખ્યારી વિરહની આ બીમારીછે.

વિષ્ણુવેલી

સુન્દર શ્યામળીયા નામ, જપીસ નિત્ય તારે સુન્
મનહરના મળીયા, કાશી કરવત ધારે—સું

શ્યામળા શણુગાર તમારા, કાળજી હયું કામણુગાર;
વીનવે કરગરી દીન દારા, દર્શન દો દીલદાર તમારા.

ક્યાં હું કહું, હુઝ માફ, સુન્દર શ્યામળીયા.

આસપાસ નહીં વાસ નિહાળું અહિહા ત્રિભુવન ભારતુ કાળું;

નિરખું નહીં મુખહું સારું, જઈ હીમાલય ગાત્ર હું ગાળું;

સાક્ષી દેવ દયાળું, —સુન્દર શ્યામળીયા,

હરિચંદ્ર—

રામ ભરતી

રતિ એકે સ્વપ્નાં, મયને ભદ્ર આશ ખ્યારે. આજ દેખા.

જાન્ય પહુંચી મય એક દેશયે, હય રાજ્ય દુર હો. જાતે ઉંસકા
 તાજ દેખા
 જાતે ઉંસકા તાજ દેખા. હુંટ જાતે સખ તાજ દેખા,
 સુખપર ચરતે ગાજ, દેખા—સત
 રાજ તારાજ દેખા. તાજ મહુતાંજ દેખા.
 રાજકા રાજકો આક્રતમે. અયે સરતાજ દેખા.—રાત

કસવથ—

રમીએ આનંદમાં હરિ રસ સંગમાં રહી રંગમાં—ખંસીનાદ સુણી
 સુતી જાણી; નીંદ બીક લાગી, બીજી પ્રેમ રસમાં—રમીયે,
 રૂડી આંદની પ્રકાશી શરદ પુનમની.
 રંગે રસ ખેલો સંગે સુંદર શ્યામની,
 “સુખદ સંગ શ્રી કૃષ્ણ, સુખદ શ્રી વૃજવન
 સુખદ શરદની આંદની સુખદ સદ્ગુણ છવન” —રમીયે
 આવી અહંભુર મહિ, નવલ કુશમ કળી,
 રેજો લાલા ભારમાં, રસ લેતાના છળી.
 પ્રીતમ સર્પસ થતાં સંમ્મુ, દેહતણું અભિમાન
 વિસરી હું પોતાતણું ગોવિંદમાં ગુલતાન,
 આવો આવોને આજ, રસ ઝીલીએ, રંગે રમીયે મલ્યા
 મોહનજી
 યાસો ન અળગા ઘડી જમજીવનજી, રસ ઝીલીયે રંગે રમીયે
 મળ્યા મોહનજી—રમીયે

કામક્ષતા—

પીયુ પરદેસીને કહેજો પ્રણામ હમારા, (૨) કેજો કે ગઈ તુજ
 દારા—પીયુ
 કહેજો. મને તજ દીધી તેમ બીજીને તજશે નહીં.
 કોઈ પ્રીતી વસ અબજા ગ્રીચારી, લોળીને કંજશે નહીં.
 કહેજો તને સંભારતી, વિષપાન કરતી હતી.
 છેલ્લો નીકળતાંજ શ્વાસ, તારૂં નામ એ જપતી હતી,
 કેજો કે દાસી થઈ અન્ય જન્મમાં, સેવીશ પાંચૂજ કામજ
 ચરણ તમારાં—પીયુ

ઉદયભાણુ—

અલખેલા લઠકાળ બહાલા. પ્રીતમ કાકોર મારે મન વશીયા
 રસધેલા રીસાળા બેઠા દેહના દેવળ માંહી રંગ રસીયા.
 પ્રીતી પ્રંચામૃતે પાતળીયા પખાણું વચનને કુલડે વધાવું
 હેતના હીંચાળે હજી હજી હીંચાડું હોંસે હમીને હસાવું
 અંગાર સજી સજીવું ભાવે લોજનની થાળ ધરાવું.
 હંકનું કચુંબર રીચનું રાયતું, ચામઠાઈ ચટણી બહેમ શાક
 રાયતું;
 બરશી પેડાને મહેસુર પ્રેમ ભાવનાં, ધારી કચોરી પુરી શુદ્ધ
 રનેહ વાસના
 ભાવના ભુખ્યા ઉઠ્યા, દેવલ દે વાસના. પેંડા પરસાદ
 બહેચું છુ ઉલ્લાસના—અલખેલા

ધના ભગત—ભજન

રામબાણ વાગ્યા હોય તે જાણે, ઓલ્યા મુરખ મનમાં ન આણે
ધુવને વાગ્યાં, પ્રહલાદને વાગ્યાં, ઠરી ન બેઠા ઠેકાણે.

ગર્ભવાસમાં સુકદેવને વાગ્યાં એવું વેદ વચન પ્રમાણે—રામ
મોડદ્રજ રાજાનું મન હરી લેવા, મ્હારો બહાલો આવ્યા જે
ટાણે

લઈ કરવત મસ્તક પર મેલ્યું પત્ની પુત્ર બેઠ ટાણે—રામ
મીરાંબાઈ ઉપર કોપ કરીને ઓલ્યો રાણોજી ખડક તાણે
ઝરના પીયાલામ્હારા ગીરધરલાલે, આરોગ્યા અમૃત ઠેકાણે
—રામ

નરસીંહ મહેતાની હુંડી શીકારી, બહાલે ખેપ ભરી ખરે ટાણે
આગળ સંત અનેક ઓધાર્યા, એવું ધનો ભગત ઉર આણે
—રામ

કબીર ભજન—

રામ સુમીર, રામ સુમીર, રામ સુમીર ભાઈ રામ

રામનાથ સુમરીન બીન જુડત ભવમાંડી.

બીનતા સુત દેવ ગેહ સંપણી સુખદાષ.

ઈનમે કછુ નહિ તેરો, કાલ જાત ખાઈ, રામ.

સુકર કુકર ચોની જમત, તોઈ લાજ ન આઈ,

રામનામ છોડી અમરત કાહેકો હો વીશ ખાઈ. રામ.

અજામેલ ગજ ગણીકા, પતિત કર્મ કીને;

વોણી ઉતર પાર ગયે, રામ નામ લીને, રામ.

સતકર્મ સજી સુધર્મ, રામ નામ લેહી;
ગુરૂ પ્રસાદ જનકથી, રામ કર સ્નેહી.

સુરદાસ

સેવકની અરજી સુણી ધીરા, વગર વિલાંબે ધાવો,
દયા દીન પર, દીન દયાળુ, લાલ ઉમંગે લાવો.
વૃજવલભછો, મુજને વ્હાલા,
કીંકર હું કંઈ કાલાવાલા, આ બાળકને બચાવો—સેવક.
કરો સજીવન સ્નેહ ધરીને, મદનમોહન પ્રભુ મારા,
નીરધાર નારીના દુખને, નટવર કરજો ન્યારા;
અવિનાશી આધાર તમારો;
અવરકોણુ છે અમારો, પરચો નાથ બતાવો.

દોરંગી દુનિયા----

આ દાસી બનું પીકી, લગન હો જો છકી;
નહિ થાનું કીસીકી, બસ ન માનું કીસીકી;
વરે, વાપે તન, જન હો સુજન, કમલ બદન ફલત મોહન
દાસી.

દીપક બીન કટી બીમલ કમળપર અંગ પતંગ ન બરે
એહી રીતી રીતી રીતી કુમતીકી, બસ ફીકી અતનીકી નહી
નકી, દાસી

બુક્સેલર-મંગળદાસ જોઈતારામના
પુસ્તકાલયમાં વેચાતાં પુસ્તકોનું
સુચીપત્ર.

દેવતાઈ પદ્યો ગ્રાં. રૂ. ૦-૨-૦.

ચંપા શ્રોણી પદ્યો. રૂ. ૦-૮-૦.

તમામ જાતનાં પુસ્તકો કીશ્યત ભાવે વેચનાર.
બુક્સેલર-મંગળદાસ જોઈતારામ.
રીચીરોડ-અમદાવાદ.

